

στος τενεκίς, όταν την άλλη μέρα από την υποχώρησι της Λάρισσας έτρεξε πρωί πρωί στο Πράκτορειο των Έφημερίδων και ρωτούσε πόσα φύλλα παραπάνω πούλησε ή έφημερίδα του που δημοσίευσε πρώτη την είδησι της υποχώρησεως.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΠΕΖΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΤΑΞΕΙΔΑΚΙΑ

"Ω, τὸ καραβάκι τὸ μικρό, ποῦ εἶναι τόσο μεγάλο, τόσο ὁμορφο καὶ τόσο ἀγαπημένο τῆς μικρῆς του καπετάνισσας!

Μεγάλο κι' ὁμορφο κι' ἀγαπημένο ὅταν τὸ ποδαράκι της τὸ παχουλό.

Καὶ δὲν ξέρει ἀπὸ θάλασσα τὸ καραβάκι, ὅπως κι' ἡ ἀγγελόμορφη μικρούλα δὲν ξέρει ἀπὸ θαλασσινὰ ταξείδια.

"Ὅμως οἱ δύο τους ταξιδιασμένοι ταξιδεύουν σὲ μιὰ θάλασσα, ποῦ κανεὶς δὲν τὴ φαντάζεται. Εἶναι τοῦ κήπου τὰ δρομάκια θάλασσα πολύκορφη ὅς τους μικροὺς τοὺς ταξιδιώτες.

Καὶ καμαρώνει τὸ καραβάκι νὰ ταξιδεύη αὐτὴ τὴ θάλασσα. Καμαρώνει κι' ἡ κυρὰ του νὰ τὸ συντροφεύη. Καὶ κυβερνάει τὸ καραβάκι πηγαίνοντας ἔμπροσθι καὶ δεῖχνοντας τὸ δρόμο του. Καὶ τὸ τραβάει μ' ἓνα τόσο δὴ μεγάλο παλαμάρι. Κι' ἐκεῖνο τόσο πιστὰ καὶ τόσο πρόθυμα τὴν κυρὰ του ἀκολουθεῖ, ὅσο πιστὰ καὶ πρόθυμα θέλει ἡ κυρὰ του.

Τρέμει καὶ κυματίζεται τὸ καραβάκι, ὅταν ἡ κυρὰ του θυμώνει καὶ τ' ὀργίζεται. Καὶ γέρνει καὶ βυθαίνει ὅς τὰ χωματένια κύματα, ὅταν ἡ καπετάνισσα πελαγώνει ὅς τους μικροὺς συλλογισμούς της κι' ἀκυβέρνητο τὸ παρατάει. Καὶ νεροκοπανάει κι' ἀνεμοδέρνεται, ὅταν ἡ κυβερνήτρα τὸ περνάει ἀπὸ πελαγίδες κακοτοπιές, σύφουνες κι' ἀνεμοδοῦρες, περήφανη ὅς τὴν τόλμη της· καὶ γαλινιάζει κι' ἡμερώνει, ὅταν γίνεται ἡ κυρὰ του καλόγνωμη καὶ γαλιννή, βασίλισσα τῶν ἀνέμων καὶ τῶν τρικυμιῶν.

"Ἔτσι εἶπε ἡ μοῖρα νὰ περνοῦν τὸ δρόμο τῆς ζωῆς τὰ δύο χαριτωμένα πλάσματα. Κι' ἀποφάσισε ποτὲ νὰ μὴν τὰ ξεχωρίσῃ.

Ταξίδεψαν μιὰ μέρα ὅς τὰ μοναχικά τους μονοπάτια, ὅπου κανένας ἄλλος ταξιδιώτης δὲν ταξίδευε. Ἦταν λησμονημένοι ὅς τ' ἀγνάντεμα τοῦ ἴδιου τους ταξιδιοῦ. Κι' αὐτὸ, τὸ ταξίδι σήμερα ἦταν ἀκύμαντο, τόσο σοφὸ, τόσο ὁμορφο ταξίδι! Ἡ μικρὴ καπετάνισσα βρισκόνταν μὲ τὸ νοῦ καὶ τὴν καρδιά της ὅλη μέσα ὅς τὸ καράβι. Καὶ τόσο

ἦταν δοσμένη ὅς τὰ μαγέματα τοῦ ταξιδιοῦ, ποῦ δὲν ἐπρόσβλεπε τὴ στέρνα, θάλασσα ἄλλη δολερή, ποῦ ἐπιθυμοῦσε τοὺς παρὰξενους τοὺς ταξιδιώτες, ζηλιάρα τῆς εὐτυχιάς τους. Κι' ἡ μοῖρα δὲν εἶχε εἰπῆ τίποτα ὅς τὴν καπετάνισσα καὶ ὅς τὸ καράβι γι' ἄλλες θάλασσες κακὲς ὅξω ἀπὸ τὴ δική τους.

"Ἀξάφια ἡ μικρούλα καπετάνισσα βρέθηκε μὲς τὴ στέρνα. Τὸ καραβάκι φοβισμένο σάλεψε, κυμάτισε, ἔκαμε νὰ πηδήσῃ κι' ἄλόρθο πάλι στάθηκε ὅς τῆς στέρνας ἀπάνου τὸ μαρμάρινο στεφάνι. Μιὰ στιγμὴ δίσταξε ἂν ἐπρεπε ν' ἀκολουθήσῃ τὴν κυρὰ του ὅς αὐτὸ τ' ἀπρόδλεφτο παραδρόμιασμα τοῦ συνειδημένου τους ταξιδιοῦ. "Ὅμως, καὶ μολυβένιο καραβάκι καθὼς ἦταν, μιὰ στιγμούλα μοναχὴ στάθηκε ὁ δισταγμός του. Δυὸ χεράκια ὅξω ἀπ' τὸ νερὸ μὲ πόθο τοῦγενυαν καὶ τὸ καλοῦσαν. Τὸ καραβάκι ἀποφάσισε. "Ἔδωκε μιὰ καὶ πλῆθσε ὅς τὸ νερὸ. Κι' ἔτσι δὲ χώρισε ἀπὸ τὴν ἀγάπη του. Τῆς μοῖρας τους τὸ παλαμάρι, ἂν καὶ ψιλοὸ κι' ἀδύνατο, γερὰ δεμένους τοὺς κρατοῦσε.

19 Αὐγούστου 1903.

ΠΑΝΟΣ ΚΑΛΟΘΕΟΣ

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΜΠΑΜ, ΜΠΟΥΜ!

"Ασχημα τὴν ἔχει ἡ καημένη ἡ γλῶσσα μας. Ἀστράψε καὶ βρόντησε αὐτὲς τὲς ἡμέρες τὸ βαρὺ πυροβολικό, τὰ κύρια ἄρθρα τῶν ἐφημερίδων μας καὶ οἱ Μανδραῖνοι καὶ οἱ Δαλαηλάμηδες, οἱ ἄγρυπνοι φύλακες τῆς γλῶσσας μας ἀνοιξαν τὲς τουφεκίθρες ποῦ εἶχαν κάμπισσο καιρὸ κλεισμένες καὶ κοιμῶντουςσαν βαθεῖα μέσα στὰ κάστρα τους, χωρὶς νὰ παίρνουν εἰδηση ἀπὸ τὴ γλωσσικὴ ζύμωση ποῦ γίνεται τριγύρω τους καὶ ποῦ παρασέρνει κι' αὐτοὺς τοὺς ἴδιους, χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνουν. Κι' αὐτὸς ὁ πόλεμος γίνεται, ἐπειδὴ ἀπέτυχε ἡ μετάφραση τῆς Ὁρέστειας καὶ τῆς Ἀντιγόνης, καὶ γίνεται, ἂν ἀγαπᾶτε, γιὰ τελευταία φορά, γιὰτὶ οἱ κυράδες μας παρηγοροῦνται καὶ βεβαιώνουν, πὼς ὕστερα ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀποτυχία δὲ θὰ σήκωσῃ πιά κεφαλή ἡ γλῶσσα μας, καὶ δὲ θάρθουν κι' αὐτὲς στὴ δυσάρεστη θέσῃ νὰ ξαναμιλήσουν γι' αὐτὴν.

"Ἄδικο ἔχουν νὰ λένε πὼς οἱ Ρωμαῖοι δὲ συμφωνοῦν ὅπου εἶναι καμμιά μεγάλη κουταμάρα, ρι-

χνονται μὲ τὰ μούτρα σὰ διψασμένοι καὶ βρίσκονται ὅλοι σύμφωνα.

Καημένη ἱστορία! Εἶσαι ἓνα ἄχρηστα πράγμα ὅς αὐτὸν τὸν κόσμο, μιὰ περιττὴ πολυτέλεια. Ἐγὼ δὲ βλέπω τὴν κλωσὴν σου. Ἡ ἀνθρωπότητα εἶναι γραφτὸ της αἰῶνα νὰ ξανακάνῃ τὰ ἴδια λάθη. Κάθε φορὰ ποῦ παρουσιάσθηκε ἓνα νέο φῶς, ἔτρεξαν ὅλοι καταπόδι σὰ μανιακοὶ νὰ τὸ σβύσουν. Αὐτὸ μᾶς λείει ἡ ἱστορία. Μᾶς λείει κι' ἓνα ἄλλο ἡ ἱστορία, πὼς σὲ κάθε ὅμοια περίσταση ἡ ἀνθρωπότητα, καὶ μὲν ἀναγνωρίζει ὅτι τὲς προηγούμενες φορὲς ἔκαμε λάθος, βρίσκει ὅμως ὅτι αὐτὴν τὴ φορὰ τὸ ζήτημα δὲν ἔχει καμμιά σχέση μὲ τ' ἄλλα λάθη ποῦ ἔκαμε, πὼς εἶναι μάλιστα γελοῖο καὶ νὰ τὸ συγκαίνομε μ' ἐκεῖνα τὰ χονδρὰ λάθη, ποῦ εἶναι ἀπορία πὼς δὲν τὰβλεπαν ἐκεῖνοι οἱ ἀνθρωποὶ, ποῦ ἔπρεπε βέβαια νὰ ἦτανε στραβοὶ κτλ. κτλ.

Αὐτὰ ὅμως εἶναι χαμένα λόγια. Ἡ ἱστορία ἐπαναλαμβάνεται καὶ θὰ ἐπαναλαμβάνεται. Καὶ οἱ σημερινοὶ ἱεροζεταστῆδες θὰ σὰς ποῦν, μὲ τὴν ἴδια πεποίθησιν ποῦ εἶχαν οἱ πρόγονοὶ τους τῆς ἐποχῆς τοῦ Γαλιλαίου, πὼς εἶναι γελοῖοι ὅσοι ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ γῆ κινεῖται, καὶ πὼς ὁ Ψυχάρης, ὁ Krumbacher, ὁ Dietrich, ὁ Thumb εἶναι ἀμαθεῖς ἀνθρωποὶ, οἱ ὅποιοι, μὲ τὸ νὰ κάθονται μακριὰ καὶ μὲ τὸ μὴ βαστοῦν τηλεσκόπιο, δὲ βλέπουν τόσο καθαρὰ τὸ γλωσσικὸ μας ζήτημα, ὅπως βλέπουμε ἐμεῖς οἱ ἀνοιχτομάτηδες, καὶ τοὺς παρακαλοῦμε νὰ μᾶς ἀφήνουν ἡσυχούς.

"Ἄν ρωτήσετε καὶ γιὰ λογικὴ μέσα στὸν πόλεμο αὐτὸν, ἀκοῦστε: Ἐπειδὴ ἡ μετάφραση τῆς Ὁρέστειας καὶ τῆς Ἀντιγόνης δὲν ἐπέτυχε, δηλ. ἔγινε χωρὶς καλαισθησία, καὶ ἐπειδὴ εἶχε χυδαῖα λόγια ἐκεῖ ποῦ δὲν ταίριαζαν, γι' αὐτὸ φταίει ἡ γλῶσσα. Μὰ, ἂν φταίει ἡ γλῶσσα, κυράδες μου, καὶ ἂν προκαλεῖ τὴν ἀηδία, καὶ ἂν χρειάζεται ἡ καθαρεύουσα γιὰ νὰ ἐπικοινωνήσῃ ὁ ποιητὴς μὲ τὴν ψυχὴ τοῦ ἔθνους, γιὰτὶ δὲν πετάτε στὴ θάλασσα τὸ Σολωμὸ καὶ τὸ Βαλαωρίτη γιὰ νὰ γλυτώσῃ τὸ ἔθνος ἀπ' τὴν ἀηδία, καὶ πολὺ περισσότερο, γιὰτὶ ἔχετε ἔθνικὸ ὕμνο τοῦ Κράτους τὸν ὕμνο τοῦ Σολωμοῦ, γιὰτὶ δηλ. ἔχετε βάλει στὸ ἱερώτερο μέρος τῆς ἔθνικῆς καρδιάς ἓνα ποίημα ἀπ' αὐτὰ ποῦ προξενοῦν τὴν ἀηδία; Τότε λοιπὸν προκαλεῖτε τὴν ἀηδία στὲς ἱερώτερες στιγμῆς τῶν ἔθνικων περιστάσεων, ἐκεῖ ὅπου πρέπει νὰ προκαλέσετε τὴν κατάνυξη καὶ τὴ συγκίνηση. Μιὰ τέτοια ἀντίφραση δὲν ἐπιτρέπεται ὅς ἓνα Κράτος.

Αὐτὰ γιὰ τὴ λογικὴ τους. Τώρα γιὰ τὴν καλαι-

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

Η „ΑΝΤΙΓΟΝΗ“

Μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν κ. Κ. Χρηστομάνου).

(Παράστασις τῆς «Νέας Σκηνῆς» στὸ Δημοτικὸ Θέατρο τῆς νύχτας τῆς 2 τοῦ Νοεμβρίου 1903).

... ἀγνώτ' ἀκούω φθόγγων ὄρνιθων, κακῶ κλάζοντας οἰστρω καὶ βεβαρβαρωμένω...

(Ἀπ' τὴν «Ἀντιγόνη» τοῦ Σοφοκλῆ στίχ. 1001-2)

... Ὅρνια ποῦ ἐκραζαν στριγγὰ, ἀνάκατα κι' ἀκατανόητα. . .

(Ἀπ' τὴ μετάφραση τοῦ κ. Χρηστομάνου).

Ὅσο ταίριαζον οἱ δύο αὐτοὶ στίχοι ἀπὸ τὸ ἀριστοῦργημα τοῦ Σοφοκλῆ στὰ ὅσα γίνηκαν κι' ἀκουστήκαν μέσα στὸ Δημοτικὸ Θέατρο τὴν ἀλησμόνητη νύχτα τῆς 2 τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1903! Καὶ πόσο χαρακτηριστικὸν περισσότερο ἀπὸ κάθε κρίση

κι' ἀπὸ κάθε παρατήρηση τὴ μετάφραση καὶ τὴ παράστασι.

Ὁ θεατρῶνης κ. Χρηστομάνου, ἀφοῦ διασκεδάσει τὸν κόσμο κουτσὰ—στραβὰ μὲ τὴ «Τελευταία ἀπ' ὄλες» καὶ μὲ τοὺς «Σύζυγους τῆς Λεοντίνης» γιὰ κάμποσες βραδιές, θέλησε νὰ διασκεδάσει καὶ τὸν ἑαυτοῦ καὶ γιὰ τοῦτο κάθησε κι' ἔκανε τὴ μετάφραση τῆς «Ἀντιγόνης» τοῦ Σοφοκλῆ. Δικαιωμὰ του ἦταν καὶ τόκωνε. Μὰ στὴ διάσκεδάσῃ του αὐτὴ θέλησε νὰχε καὶ καλεσμένους· κι' ἔτσι ἔφισε τὸ ἔχει γιὰ τοὺς Ἀθηναίους μὲ τὴ μετάφρασή του. Μὰ ἔδω εἶχεν ἄδικο. Κι' ἄδικο ποῦ δὲ θὰ μπόρουν νὰ τοῦ τὸ συχωρέσουν ὄλες οἱ Εὐμενίδες τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ νέου καιροῦ.

Ὅταν δὲν ἀναμετράει κανένας καλὰ τὴ δυνάμη του καὶ καταπιάνει δουλιές μεγαλύτερες ἀπ' αὐτὴ, παθαίνει ὅσα ἐπαθεν ὁ κ. Χρηστομάνου. Μὰ δὲν εἶναι αὐτὸ μονάχα ἀρκετὴ τιμωρία. Οἱ τέτοιοι θέλουν ἀλύπητο χτύπημα γιὰ νὰ μαθαίνουν, ὅτι ἡ ἀστοχία τους καὶ ἡ καταφρόνια τους στὴν Ἰδέα καὶ στὴν Ἀλήθεια δὲν εἶναι ἐκεῖνα, ποῦ θὰ τοὺς δώσουν τὸ δικαίωμα νὰ ξαναπαίξουν μὲ πράγματα, ποῦ γιὰ νὰ τὰ φτιάσουν ἄλλοι δούλεψαν χρόνια καὶ χρόνια μὲ κόπο καὶ μὲ πόνο. Ὁ κ. Χρηστομάνου δὲ γίνηκε μονάχα ἀφορμὴ νὰ ἰδοῦμε τὸ πρωτακουστο τοῦτο θέαμα: νὰ παίζεται δηλαδὴ ἓνα ἀριστοῦργημα τοῦ

Σοφοκλῆ κι' ὁ κόσμος νὰ πεθαίνει στὰ γέλοια, ἀντὶς νὰ νειάθει μιὰ φρικὴ καὶ μιὰ ἀγωνία, ποῦ νὰ τραντάξει τὴν ψυχὴ του, κι' ἀντὶς νὰ βυθίζεται σὲ καλλινεχνικὸ μεθύσι καὶ νὰ ξεσέρνεται στυγρὸς ἀνιστόρητους κόσμους τῆς Ἰδέας καὶ τῆς μεγάλης Ἀλήθειας. Γίνηκεν ἀκόμη ἀφορμὴ νὰ βροῦν περίστασι τὰ βατράχια τῆς λίμνης μὲ τὰ σαπισμένα νερά, ποῦ τὴ λένε καθαρεύουσα, γιὰ νὰ μᾶς ξεκουφάνουν μὲ τὰ ξεφωνητὰ τους, πὼς κιντνεῖ οἱ Ἐθνισμός μας, πὼς χαθήκαμε γιὰ πάντα, πὼς δὲν ξέρω κι' ἐγὼ τί θὰ πάθουμε, γιὰτὶ οἱ περισσότεροὶ σημερινοὶ φιλόλογοι—οἱ δημοσιογράφοι βέβαια καὶ ὄχι οἱ ψόφιοι—γράφουν τὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ.

Δὲν εἶπαν ὅμως αὐτοὶ οἱ κύριοι μὲ τὸ νοῦ τους ἡ καλύτερα δὲ θέλησαν νὰ τὸ σκεφτοῦν, πὼς τὸ πᾶσιμα ποῦ βρῆκαν γιὰ νὰ ψάλουν τὸν ἐξαψαλμο τῆς δημοτικῆς δὲν εἶναι καὶ τόσο γερὸ. Γιὰτὶ δὲ πιστεύουμε ποτέ, πὼς τὸ νόμισαν μὲ τὰ σωστὰ τους, ὅτι ἡ γλῶσσα ποῦγράψεν ὁ κ. Χρηστομάνου μεταφράζοντας τὴν «Ἀντιγόνη», εἶναι ἡ γλῶσσά μας ἡ ἔθνικὴ, ἡ γλῶσσα ποῦ ἔχει νὰ δείξει τὰ πιὸ μεστὰ καὶ τὰ πιὸ ἀληθινὰ ἔργα τῆς νεώτερης φιλολογίας μας. Κι' ἀκόμα δὲν πρόσεξαν, πὼς ἂν ὁ κόσμος γελῶσε στὸ θέατρο, γιὰτὶ ἄκουγε καποῖες ἀνόητες κι' ἀσχημες λέξεις, ἡ ψυχὴ του ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά

σθησία τους. Ξέρετε τί είναι ο Παλαμάς; Ίδου τί λέει γι' αυτόν μιὰ ἀπὸ τίς κυράδες μας. «Καί ὅμως ὑπὸ τὴν στέγην αὐτοῦ (τὸ Πανεπιστήμιο) φιλοξενεῖ περιέργων ποιητῶν περιεργωτάτων στίχων, τοῦ ὁποῖου ἡ διατήρησις ἀποτελεῖ ἄρνησιν τοῦ σκοποῦ (σ' αὐτὸ συμφωνοῦμε) εἰς ὃν ἀποβλέπει τὸ ἔθνος. τοῦτο ἴδρυμα». Τώρα δὲν χρειάζεται νὰ πῶτε μακρὰ γιὰ νὰ κρινεῖται τὴν καλαισθησία τῆς σᾶς παραπέμπομε στὸ ποίημα τοῦ Παλαμά γιὰ τὸν Αἰσχύλο σᾶς εἰδοποιοῦμε ὅμως πῶς πρέπει νὰ ἀηδιάσετε, γιατί ἄλλοιὼς μποροῦσε νὰ τὸ φέρῃ ὁ διχθολὸς νὰ ἐνθουσιασθῆτε ἔξαρνα καὶ δι' συμφέρι.

Ἡ διαφορὰ μεταξύ μας, κυράδες, εἶναι ὅτι τὴν καλαισθησία τῆ δικῆ σας ἐμεῖς τὴν ξέρουμε, γιατί εἶναι παλιὰ ὅσο ὁ Κοραῖς, γιατί μ' αὐτὴν ἀνατραφήκαμε, καὶ εἶδαμε καὶ πάθαμε γιὰ νὰ τὴν βγάλουμε ἀπὸ πάνω μας, ἐνῶ ἐσεῖς δὲν καταλάβατε ἀκόμη τὴ δικῆ μας.

Ἐσεῖς δημοσιοῦτε ἔξαρνα διήγημα ἀπ' τὴν ἐπανάσταση μὲ ἐπιγραφή «Οἱ Μαυρομιχάλοι» καὶ ὕστερα θὰ πῆτε φυσικὰ τῶν Μαυρομιχάλων, τοὺς Μαυρομιχάλους. Ἐμεῖς, θὰ ποῦμε οἱ Μαυρομιχάλοι, καὶ συλλυπούμαστε τὸν κάθε ἀνθρώπου τοῦ δὲν αἰσθάνεται τὴν ἡμορφίαν καὶ τὴ μεγαλοπρέπεια ποῦ ἔχει ἡ κατάληξι-αἰοί, καὶ ὁ ὁποῖος τολμᾷ νὰ βεβηλώσῃ τὴν ἱστορίαν μὲ τὴ σχολαστικὴν του γραμματικὴν.

Ἐσεῖς διδάσκετε στὴ νέα γενεὰ τὴν ἐπανάσταση καὶ μιλεῖτε γιὰ Σπυριδὸν Ἑλλάδα καὶ Πελοπόννησον ὅταν νὰ εἶναι ὁ λόγος γιὰ τὸ Κόδρος καὶ γιὰ τὸ Θησεία, καὶ φοβᾶστε νὰ πῆτε Μωρηῶς καὶ Ρούμελην, γιατί αὐτῆς οἱ λέξεις ἔχουνε στὴν καρδίαν μας μιὰν ἄλλη μαγικὴ δύναμη, γιατί πίσω ἀπ' αὐτῆς ἡ ἐλληνικὴ καρδίαν ἀκούει ἕναν ἀντιλαλο τουρκεϊοῦ, καὶ εἶναι φόβος μήπως συγκινηθῆ.

Θέλετε τώρα νὰ δῆτε καὶ τὴ νομιμοφροσύνη τῶν προκομμένων μας ἐφημεριδῶν καὶ τὴν ἀντίληψη ποῦ ἔχουν τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς τους; Ίδου τί συμβουλεύει κάποια: «Ἀλλὰ πρέπει νὰ ὑπερασπίσωμεν τὴν γλώσσαν δι' ἐντονωτέρων μέσων. Ὅπουδὴποτε ἀντιβιβάσῃ ἔργον τοιαύτης ὑποστάθμης πρέπει νὰ παρεμποδισθῆ διὰ γενικῆς ἀποδοκιμασίας ὡς βεβηλώσις ταπεινοῦσα τὸ ἔθνονικόν φρόνημα καὶ ἀτιμάζουσα τὴν γλώσσαν». Δηλ. συμβουλεύει τὸν καθέναν καὶ ἀφοῦ ἀποδοκιμάσῃ (ποῦ εἶναι δικαίωμα του) νὰ ξαναπᾶν ὕστερα εἰδικῶς γιὰ νὰ ἀποδοκιμάσῃ. Δὲν ντραπέμαστε!

Ἄφινω πιά καὶ ἄλλες κουταμάρες ποῦ πέρασαν

ἐνοιώθεν ἕνα βαθύ θυμὸ, γιατί δείχνονταν ὁ Σοφοκλῆς ὅταν ἀνθρώπος, ποῦ δὲν ξέρει τί θέλει νὰ πεῖ καὶ δὲν ἔχει καμιά ἰδέαν τί εἶναι σκέψη. Καὶ δὲν εἶχαν ἄδικον οἱ ἀντίδοιοι νὰν τὸ νομίσουν αὐτὸ, γιατί ἔτσι τοὺς τὸν παράστησεν ὁ κ. Χρηστομάνος.

Ἐπίασεν ὁ εὐλογημένος νὰ μεταφράσῃ καὶ δὲν εἶπε πρῶτα μὲ τὸ νοῦ του, ὅτι γι' αὐτὴ τὴ δουλειὰ χρειάζεται κατὶ πῶς πολὺ ἀπὸ τὴν κρῦα παράταξη τῆς μιᾶς λέξης κοντὰ στὴν ἄλλη καὶ ἀπὸ τὴν ἀνούσια καὶ ψυχρὴ ἐξήγησις τοῦ ἀρχαίου κείμενου. Δὲν ἐνοιώσεν ὅτι γιὰ τέτοια δουλειὰ χρειάζονταν πρῶτα—πρῶτα ψυχῆ, δύναμη, ἐμπνευση, ἀρμονία. Δὲν σκέφτηκεν ὅτι χρειάζονταν νὰ νοιώσῃ πρῶτα τὸ μεγαλεῖο τῆς ἰδέας καὶ τὴ δύναμη τῆς φράσης τοῦ Σοφοκλῆ καὶ ὕστερα νὰν τὰ κλείσῃ μέσα στὴν ψυχῆ του, νὰν τὰ καλοδουλέψῃ ἢ συνειδήσῃ, νὰ σηκωθῆ ψηλὰ καὶ νὰ ξεφύγῃ σ' ἕναν κόσμον ποιητικὸν καὶ ὀνειρευτὸν τὸ καλλιτεχνικὸν ἐγὼ, γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ δώσῃ σὲ νέα μορφή τὴν παλιὰ τους ζωὴ. Ἐλειψαν ὅλα αὐτὰ ἀπὸ τὸν κ. Χρηστομάνο. Καὶ τοῦ ἔλειψεν ἀκόμη ἡ γνωριμὴ μὲ τὴ γλώσσα τοῦ Σοφοκλῆ καὶ τὴ γλώσσά μας τὴ σημερινή. Τοῦ ἔλειψεν ἡ καθαυτὴ

στὸ αἷμα μας καὶ εἶναι ἀδιόρθωτες. Ἄμ' ἐκεῖνη ἡ χαριτόβρυτος ποῦ μᾶς πληροφορεῖ μὲ τόσην ἀφέλεια ὅτι «οἱ δημοτικισταὶ ἀναιροῦσιν αὐτοὶ ἐαυτοὺς ἀναγκαζόμενοι νὰ διαλέγωνται ἐν τῇ καθομιλουμένῃ (ἐννοεῖ τὴν καθαρεύουσα), ἥτις ἐπιβλήθη ἰσχυρῶς κτλ.»! Μὰ τί διάβολο! Ἰπνωτισμένοι εἴμαστε; Βῆτα-ἄλφα βα, κυρά μου. Ἡ δημοτικὴ τώρα ἀρχισε νὰ καλλιεργεῖται καὶ γι' αὐτὸ ἕνα σωρὸ πράγματα, ποῦ τὰ ἐμάθαμε στὴν καθαρεύουσα δὲν ξέρουμε ἀκόμη νὰ τὰ ποῦμε στὴ δημοτικὴ. Τώρα ποῦ ἐμάθατε νὰ συλλαβίζητε, κυρά μου, πάρε ἕνα βλιβλίον καὶ μελέτησε παρὰ κάτω, καὶ ὕστερα γράφε κύρια ἄρθρα γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα.

Ο ΑΝΗΣΥΧΟΣ

ΤΟ ΣΤΕΦΑΝΙ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

Καθένας ἑνὸς του καὶ ἕνα κόσμον σκεπάζει
Ἄπ' τοῦ Παράδεισου βγαλμένο τὴν ἀγκάλην
Ποῦ μέσα στὰ ἀσύγκριτά του κάλλη
Νοῦς καὶ ψυχὴ μαζί ἀναγαλλιάζει.

Ὅμως μαραίνεται καὶ πέφτουν γάμου
Λίγο ἄργότερα—τί κρίμα!—οἱ ἀνθοὶ του
Καὶ φυτρῶνον πάνω γύρω στὸ κλαρί του
Ἄγκάθια ἀόρατα—τὸ σύμβολο τοῦ γάμου.

ΙΙΑΝΝΗΣ ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

- Εἶδες τί ἔγραψε ὁ «Νουμάς» εἶναι τώρα δυ³ τρεῖς μῆνες;
- Τί ἔγραψε;
- Ἐγραψε, οἱ γιατροὶ τώρα λὲν πῶς τὸ φιλὶ εἶναι ἐπικίντυνο.
- Ἀργὰ τὸ κατάλαβαν. Πάντα τὸ φιλὶ εἶταν ἐπικίντυνο, γιατί συχνὰ κατανοῦσε σὲ γάμο.

Δελές. Κοίταξε ἡ Κα Ἐλένη Φάρσα περπατεῖ ἐκεῖ μὲ τὸ Ζωρζ' εἶναι φίλος τῆς ὑποθέτω.
Μπεμπές. Ἔτσι καὶ ἔτσι... Ἄλλοτε εἶταν φίλοι.
Δελές. Γιατί; τώρα μάλωσαν;
Μπεμπές. Ὅχι, παντρεύτηκαν.

Ἐκεῖνη. Ὁλὸ μετανιώσεις μιὰ μέρα ποῦ δὲν παντρεύτηκες.

συνειδήσῃ κάθε λέξης, ἢ γνώσῃ γιὰ τὸ διάλεγμα τούτου ἢ ἐκεῖνου τοῦ ἐπιθέτου, ἢ καλλιτεχνικὴ ἀντίληψη τοῦ τρόπου τῆς ὁμιλίας, ποῦ θάχε κάθε πρόσωπο τῆς τραγωδίας.

Κράτησα λίγες πεταχτιές σημειώσεις στὴν ὄρα τῆς παράστασης γιὰ μερικοὺς στίχους καὶ γιὰ πῶς πολλές λέξεις. Καὶ τώρα βάνοντας αὐτῆς δίπλα μὲ τίς ἀρχαῖες θὰ μπορέσῃ νὰ δεῖ καθέναν ξάστερα τί ἀδικία ἔκαμεν ὁ κ. Χρηστομάνος στὸ Σοφοκλῆ καὶ στὴ γλώσσά μας. Ὁλὸ νοιώσουμε πῶς ὁ μεταφραστὴς δούλεψεν ἔχοντας μπροστά του τὸ ἀρχαῖο κείμενο καὶ τὸ λεξικὸ καὶ ἀραδιάζοντας λέξεις σὲ λέξεις, χωρὶς νὰν τίς ψυχολογεῖ, χωρὶς νὰ προσέχει ἢ καλύτερα χωρὶς νὰ νοιώθῃ, ὅτι ἄλλα θέλει νὰ πεῖ ὁ Σοφοκλῆς καὶ ἄλλα λέει αὐτός, ὅτι ἡ ἀλληγορικὴ καὶ ποιητικὴ φράση τοῦ γίγαντα τῆς τραγωδίας, ἄμα χάσει τὴν ἐσώτερη ψυχὴ τῆς κατανατᾷ... ὅπως τὴν κατανόησεν ὁ κ. Χρηστομάνος.

Κι' ἀρχίζω. Ὁ Σοφοκλῆς λέει:
Τὰ τῶν θεῶν ἐντιμ' ἀτιμάσας' ἔλε (στιχ. 77).
καὶ ὁ κ. Χρηστομάνος μεταφράζει:
Τῶν θεῶν τὰ τίμια πράγματα ἔχε τα κατα-

Ἐκεῖνος. Καλύτερα νὰ μὴν παντρευτῶ καὶ νὰ μετανιώσω, παρὰ νὰ παντρευτῶ καὶ νὰ μετανιώσω.

Μικρὸ κορίτσι. Πόσες ἀδερφάδες ἔχεις;
Μεγάλον κορίτσι. Μιά.

Μικρὸ κορίτσι. Περὶεργὸ! Ὁ ἀδερφός σου ὅμως μοῦ εἶπε πῶς ἔχει δυὸ ἀδερφάδες.

Χατζιδάκις (κοιτάζοντας μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα ἕνα κανόνι). Δὲ μοῦ λές, Μιστριώτη, πῶς γίνονται τὰ κανόνια... ἐσὺ ποῦ ξέρεις τόσα πράγματα...

Μιστριώτης. Νὰ στὸ ξηγήσω ἔφκολα. Παίρνεις μιὰ τρύπα καὶ βάζεις χαλκὸ ἢ ἀτσάλι ὀλόγυρα.

Χατζιδάκις. Κοίταξε, νὰ μὴν τὸ συλλογιστῶ καὶ ἐγὼ.

Γέρος. Ἐδῶ ἐζήσες ὅλη σου τὴ ζωὴ, παιδί μου;
Παιδάκι. Ὄχι, ὄχι ἀκόμα.

Ὁ μικρός. Πατέρα, τί θὰ πῆ αἰσιόδοξος;
Ὁ πατέρας. Νά! ἕνας ποῦ παντρεύεται, καὶ τὸ χάρεται, εἶναι αἰσιόδοξος.

Ταξιδιώτης. Πόσα γιὰ τὸ γεῦμα;
Ξενοδόχος. Μά... συνηθίζω νὰ παίρνω δυὸ δραχμῆς.
Ταξιδιώτης. Κακὴ συνήθεια. Ὅριστε μιὰ δραχμὴ.
Χαίρετε.

— «Θαρρῶ πῶς μοῦρχεται πάλι βαρὺ συνάχι». Λέει ὁ κ. Τσιγγενίδης ἐνὸς γιατροῦ στὴν ὁμιλία ἀπάνω, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ μάθῃ κανένα γιατρικὸ χάρισμα. «Κάθε λίγο μὲ γαργαλίζει ἡ μύτη μου, καὶ φτερνίζουμαι. Ἐσεῖς τί θὰ ἐκάνετε γιατρός;»

— Μὰ θὰ φτερνίζουμαι καὶ ἐγὼ, ἀπαντᾷ ὁ γιατρός.

Ὁ κ. Πετρῆς (τῆς γ. ναίκας του). Ἀγάπη μου, σὺν ψυχρίτσα. Fermez la fenetre.

Ὁ φίλος του (κρυφομιλώντας). Μὰ γιατί τῆς τὸ λές γαλλικὰ, νὰ κλείσῃ τὸ παράθυρο;

Ὁ κ. Πετρῆς. Ἐπειδὴ εἶσαι ἐδῶ. Ἄν τῆς πῶς μὲ ὑπακούει μπροστὰ σὲ ξένο. Γαλλικὰ ὅμως, ἀλλάζει! Σηκῶνεται καὶ τὸ κλεῖ ἀμέσως, γιὰ νὰ σοῦ δεῖξῃ πῶς νοιώθει ἀπὸ Γαλλικὰ.

- Μὰ μὲ πνίγετε μ' αὐτὸν τὸν καπνὸ σας!
- Κυρία, ἂν δὲν σᾶς ἀρέσῃ, κατεβῆτε μέσα στὸ καροε' ἐδῶ καπνίζου.
- Ἄν εἴσουν ἄντρας μου θὰ σοῦδινα φαρμάκι νὰ πιῆς.
- Κ' ἐσεῖς, ἂν εἴσατε γυναίκα μου, θὰ τῆπινα.

Ἐκεῖνη. Δὲ μπορεῖς νὰ πεις πῶς σὲ κυνηγοῦσα πρὶν παντρευτοῦμαι.

Ἐκεῖνος. Μὰ καὶ τὸ δάκανο δὲν κυνηγᾷ, καὶ ὡς τόσο τσακῶνει τὸν ποντικὸν μιὰ χαρά.

Ἡ γυναίκα. Πρέπει νὰν τὸ δῶ ἀπὸ τὸ γράμμα, ἀπὸ

φρονεμένα, ἀδιάφορα, ἂν τὰ ἐντιμὰ ἐδῶ θὰ πεῖ ὅτι θεῖα δικαιοσύνη.

ὀξεία κλάζων (Σοφ)
φωναζοντας στριγγὰ (Χρηστ.)
Ἐνῶ ὀξεία ἐδῶ θὰ πεῖ δυνατὰ.
Ἐνθ' ἰπποκόμοις κορυθεσσι (Σοφ. στ. 116)
μὲ περικεφαλαῖες ἀλογομαλοῦσες (Χρηστ.).

Καταλαβαίνει κανένας τί θὰ πεῖ αὐτὸ τὸ ἀλογομαλοῦσες; Κι' ὅμως ὁ Σοφοκλῆς λέει πολὺ καθαρὰ γιὰ τίς περικεφαλαῖες ποῦ ἦταν στολισμένες μὲ τρίχες ἀλόγου.

πρὶν... καὶ στεφάνωμα πύργων
πευκαένθ' Ἡφαιστον ἐλεῖν. (Σοφ. στ. 120-1)
Καὶ προτῶ ἀπ' τίς ρετσίνας νὰ πιάσῃ
φωτιὰ οἱ στεφανωσιῆς τῶν πύργων (Χρηστ.).

Ὁ κ. Χρηστομάνος τὸ πευκαένθ' Ἡφαιστον— καὶ δὲ λέω τίποτα γιὰ τὴ σύνταξη, ποῦ καὶ αὐτὴ τὴν παρανόησε—τὸ μεταφράζει ρετσίνας, ἐνῶ ὁ Σοφοκλῆς μ' αὐτὸ ἀλληγορικὰ λέει τὴν πυρκαγιὰ ποῦ γίνεται ἀπὸ δαυλιὰ πύκου.

παλτῶ ριπτεῖ πυρὶ (Σοφ. στ. 131).
ρίχτει κτυπητὴ φωτιὰ (Χρηστ.).
Τὶ πρῶμα νῆνε αὐτὴ ἡ χτυπητὴ φωτιὰ τοῦ

ΤΟ ΧΑΙΡΕ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

ΟΛΟΛΥΣΑΤΕ ΝΥΝ ΕΠΙ ΜΟΛΠΑΙΣ
ΑΙΣΧΥΛΟΣ (Εὐμενίδες)

Μ' ἔκραξες ; ἔρχομαι ἀπὸ πέρα,
Χαίρε ! Σ' ἐσὲ τὸ χαίρε, ὦ πλάστη καὶ ὦ πατέρα !
Εἶμαι ἢ βασίλισσα τῆς Τέχνης, εἶμαι ἢ Τραγωδία,
Στῆς παναρμονικώτατης Ἀθῆνας τὸν ἀέρα
"Ὅλα εἶναι σαν ἀγάλματα, βλαστάρια ἐνδὸς Φειδία,
"Ὅλα καὶ τὰ κατὰ τοῦ νοῦ, σὰν τὰ κατὰ τῆς πλάσσης"
Καὶ μέγα σὲ ὄλα ἕνας. Ἐσὺ δὲν εἶσαι γιὰ νὰ μοιάσης
Τοῦ λόγου ὑψώναςαι Ὀλυμπος καὶ Καυκάσος μαζί,
Καὶ σα Θεὸς ποῦ μὲ τὴν τρίαίνα ἐνεργεῖ,
Στὸ μεγαλόπρεπο ἄπλωμα τῆς θάλασσας τοῦ Ὀμήρου
Τὴν τρικυμία τὴν τραγικὴν ξυμπᾶς κ' ἐνδὸς οὐραίου
Τιτανικῆ ὕσπαράζει ἀνατραχίλια.
Καὶ τὰ φτερά τοῦ λογιμοῦ καὶ τῆς καρδίης τὰ φύλλα,
Βογγαίει τῆς Μοίρας τὸ αἰνίγμα, κλαίει τῆς ψυχῆς τὸ
[κλάμα,

Θεοὶ μὲ ὑπέθεους θνητοῦς
Μάχονται κ' ἀστραποβροντῶν στὸ λυρικό σου δράμα
"Ἀτλάντας μέσα του ἕνας νοῦς βαστάει τοὺς οὐρανοὺς.
Τῆς Τέχνης εἶμαι τὸ ἀνθίσμα τὸ ὑπέρτατον ἐγὼ.
"Ἀπὸ τὸν κόσμον ἰέρεια γυρίζω στὸ ναό.
Δὲν ἦρθα ἀπὸ τὰ γνώριμα ἱερά τῶν Ἑλικῶνων,
Σὰν πρῶτα γύρω μου εἰ ἀρχαῖοι δὲν κελαῖδανε Μῦθοι,
"Ὁ δρόμοι μακροτάξιδοι στάλλάγματα τῶν αἰώνων !
"Ἀπὸ τὸ βάρβαρο ἐρχομαι, γυρίζω ἀπὸ τὸ Σκύθη.
Χειμῶνες τῆριξαν ἀλλοῦ τὸ πλάνο μου καράδι,
Σοφία ἢ ἀττικὴ θεὰ φέγγει μακρὰ στὰ ξένα,
Καὶ μ' ἔπυρε κ' ἐρωτικά μὲ χάιδεψαν ἐμένα
Λατῖνοι, Φράγκοι, Γερμανοὶ καὶ Βρετανοὶ καὶ Σλάβοι.
Καὶ οἱ Σαίξπηρ καὶ οἱ Κορνῆλιοι καὶ οἱ Καλδερων καὶ
[οἱ Γκαίτε

Μὲ τὸ δικό μου τὸ καμῶ, μὲ τὸ δικό μου γάλα
Τάναθρεψαν τὰ ὠραῖα τοὺς παιδιὰ καὶ τὰ μεγάλα
Μὰ ὅ, τ' εἶναι μέγα, μέγα εἶναι, γιὰτὶ ἀπὸ Σὲ κρατιέται !
"Ἀνθίστα στὴν Ἀνατολὴ καὶ πέρασα στὴ Δύση.
Χίλιων ἀλλόφυλων ψυχῶν πόλεμους, πόθους, μίση
Τάναθρεψεν ὁ λόγος μου καὶ τὸ παιγνίδισμά μου.
Μὰ ἢ ξενιτιά μου τάλλαξε καὶ γλώσσα καὶ θεωρία μου.
Καὶ σὸν ποτάμι ὄλο νερὰ γλυκόποτα καθάρια,
Μοῦ παίρνει ἀπ' ἄλλες ρεματιές κ' ἀπ' ἄλλα κεφαλάρια,
Κ' ἀπ' τὴ βαθεῖα τοῦ κοίτη βγαίνει,
Πλάταινει, ἀλλάζει, καὶ θολὸ καὶ ξέχειλο πηγαίνει.
Θόλωσα, πλάτυνα, ἀλλάξα, πλημμύρισα καὶ πῆρα
Κ' ἀντάμωσα λογῆς δεινὰ, κ' εἰδεία κάθε μοῖρα,
Καὶ πλάϊ μὲ τὸν ἡμίθεο κ' ἀγνάντια ἀπὸ τὸ Ρῆγα
"Ἐστῆσα ἐγὼ τὸν ἄνθρωπο τὸ λαϊκό, καὶ πῆγα
Κ' ἔφερα ἐγὼ τὸν ἄνθρωπο τὸν ταπεινὸ, καὶ πάλι
Τὸ φωτιστέμνο ἐβάλα τριγύρω στὸ κεφάλαι
Τοῦ ἀπλοῦ θνητοῦ καὶ σιγαλοῦ καὶ ἀγνώριστου,
[καὶ εἶπα

Κάθε ἄνθρωπος ποῦ ἀλύγιστος τὸν ἀψηφᾷ τὸ γύπα,
Σὰν Προμηθεὺς εἶνε κ' αὐτός, μ' ὅποιο ὄνομα μού
κάνει.

ἄνοιξες. Εἶναι γυναικὸς γράψιμο, τὸ βλέπω καὶ πρασίνισες
μόλις τὸ διάβασες. Φέρε... θέλω νὰ δῶ... ἀστρατε !
"Ὁ ἄντρας Νά, ὄριστε τὸ λοιπόν, καμάρωσε το. Εἶ-
ναι ὁ λογαριασμός τῆς ράφτρας σου.

Γιάνκος. Ξέρεις, μητέρα, ἡ καινούργια μας ἡ δου-
λίτσα ἡ Μαρία συγγενέσει μὲ τὴν ἄλλη μας τὴ δουλίτσα
τὴν Ἑλένη.

Μπτέρα. Καὶ πῶς τὸ ξέρεις ;
Γιάνκος. Γιατὶ ὁ πυροσβέστης ποῦ περνᾷ μπροστὰ
ἀπὸ τὸ σπίτι μας εἶταν ξιδερός τῆς Μαρίας κ' εἶναι καὶ
τῆς Ἑλένης.

ΤΟ ΙΔΑΝΙΚΟ ΤΟΥ ΝΙΤΣΕ

Μὲ τὴ δημοσίευσή τῆς μεταφράσεως τοῦ πολυ-
κροῦ κεφαλαίου τοῦ Ζαρατούστρα «Οἱ ἔξοχοι
ἄνδρες»* θεωρῶ καθήκον μου νὰ γράψω λίγες
γραμμές, πῶς ἀντιλαμβάνομαι ἐγὼ ἐδῶ τὸ πνεῦμα
τοῦ Νίτσε. Γιατὶ καὶ ξένοι καὶ δικοὶ μας ἀπὸ τὸ κε-
φάλαιο αὐτὸ ἔχουν βγάλει τὸ συμπέρασμα, αὐτοὶ ὁ
Νίτσε εἶναι ἡ φιλοσοφικὴ ἔκφραση τῶν ἰδανικῶν ποῦ
ἐδημιούργησεν ἡ πολιτικὴ μεγαλοφυΐα τοῦ Μπί-
σμαρκ**.

Μοῦ φαίνεται πῶς κατεβάζει κανεὶς τὸ γενικὸ
πνεῦμα τοῦ Νίτσε νὰ θέλῃ νὰ τὸ συναδελφώσῃ σὲ
ιδανικὰ μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ πολιτικοῦ ἐκείνου ἀνθρώ-
που, ποῦ σὲ ὅλη τὴν ζωὴ τίποτε ἄλλο δὲν ἔβλεπε
στὸ κόσμον πέρα πέρα ἀπὸ τὰ κόκκαλα τῶν Πομερανῶν
στρατιωτῶν. Ἐνῶ τὸ πνεῦμα τοῦ Νίτσε, μεταμορ-
φωμένο σιτοῦ Ζαρατούστρα τῆ μορφῆ, ἀνήσυχος γυρ-
νάει ὄλο τὸν κόσμον, κοιμᾶται πάνω στὰ βουνὰ μὲ τὰ
θεοῖα, διαβαίνει ποτάμια, ἀνεβαίνει τὰ ὑψηλότερα
δέντρα, γίνεται νυχτοφέλακας σὲ κοιμητήρια, κ' ἕνα
πρᾶμα μονάχα γυροῦναι ἡ ψυχὴ του, ἕνα πρᾶμα
μονάχα ποθεῖ καὶ λαχταρεῖ, νὰ δῇ τὴν ψυχὴ τοῦ ἀν-
θρώπου τέλεια, καὶ γεμάτη ἀπὸ καλωσύνη. Ἐνῶ
ὅπως εἶναι τόρα, λέει, εἶναι ἕνα κουβάρι ἀπὸ φιδία.

"Ἄν μελετήσῃ κανεὶς κατὰ τὰ σχετικὰ αὐτὰ κε-
φάλαια καὶ καθίσει καὶ σκεφτεῖ κομμάτι πῶς βαδιά,
θὰ δῇ πῶς ὁ σκοπὸς τῆς φιλοσοφίας τοῦ Νίτσε δὲν
εἶναι ἡ Δύναμις, ἀλλὰ ἡ Καλωσύνη. «Περισσότερο,

* Τὸ κεφάλαιο αὐτὸ δημοσιεύθηκε, κατὰ λήθος, δυὸ
φορὲς στὸ «Νουμά». (φύλλ. 53 καὶ 64).

** Καμπύση : Διονύσου διθύραχοι τοῦ Νίτσε. πρό-
λογος.

λέει, ἀπὸ σένα, δυνατὴ, θέλω καλωσύνη». Ἡ δύναμις
εἶναι τὸ μέσον. Σὲ θέλει νάσαι δυνατός, μὰ ὄχι
γιὰ νὰ σπάξῃς μὲ τῆς δυνατῆς γροθιῆς τὰ μου-
τρα τοῦ πλησίον σου ἀλὰ Μπίσμαρκ, ὅπως
πολλοὶ νομίζουν, κ' εἶσι νάχῃς τὴ νίκη καὶ
τὴν ὑπεροχή. Ἀλλὰ θέλει ἀπὸ σένα δύναμις γιὰτὶ
μὲ τὴν δύναμή σου θὰ μπορῇ νὰ ἐξελέγῃ τὴ Καλω-
σύνη σου.

"Ἐὰν σήμερον δὲν κάνεις τὸ κακό, δὲν τὸ κά-
μνεις, ὄχι διότι εἶσαι καλός, ἀλλὰ διότι δὲν ἔχεις
τὴ δύναμις νὰ τὸ κάμῃς. "Ὅταν ἔχῃς ὅλη τὴ δύναμις
νὰ κάμῃς τὸ κακό, καὶ δὲν τὸ κάνεις, τότε εἶσαι
τέλειος. Τότε ἡ ψυχὴ σου εἶναι γεμάτη ἀπὸ καλω-
σύνη. Εἶσαι ἐκεῖνος ποῦ οὐνευρέθηκε καὶ γυροῦναι νὰ
δημιουργήσῃ τὸ γενικὸν πνεῦμα τοῦ Νίτσε, εἶσαι τοῦ
Ζαρατούστρα ὁ ὑπεράνθρωπος.

Μιά φορὰ μονάχα ἀξιώθηκε ὁ κόσμος νὰ δῇ
τὸν ὑπέροχον αὐτὸν ἄνθρωπον. Ὅταν, τόσο νέος,
καὶ τόσο δυνατός, μ' ὅση δύναμις μπορεῖ νάχῃ ἕνας ἄν-
θρωπος ποῦχαι σὴν ἐξουσία του ὅλη τὴν οἰκουμένη,
ἦσαν καὶ τοῦ εἶπαν, πῶς ἡ γυναῖκα ἡ ὁμορφότερη
τῆς Περσίας, ἡ σύζυγος τοῦ ἐχθροῦ του, μὲ τῆς πα-
νώρης κόρες τῆς εἶναι πλησίον του καὶ εἶναι σὴ
διάθεσή του. Αὐτὸς ποῦχαι ὅλη τὴ δύναμις νὰ κάμῃ
τὸ κακὸ καὶ νὰ κουρελιάσῃ τὴν τιμὴ τοῦ ἐχθροῦ του,
δὲν ἠθέλησε κἄν νὰ τῆς ἰδῇ γιὰτὶ ἡ ψυχὴ του ἦταν
γεμάτη καλωσύνη, ἠθικὴ.

Ἀνοιχθῶς τὸν ὑπεράνθρωπον αὐτὸν μόνο γιὰ
μιά στιγμή τὸν εἶδεν ἡ ἀνθρωπότης, γιὰτὶ κ' αὐτὸς
κατόπιν ἄλλαξε.

Τοῦ Νίτσε τὸ πνεῦμα δὲν τὸ βλέπω ἐγὼ ὅπως
οἱ ἄλλοι νὰ πλανᾶται μέσα σὲ σκοτεινὰ τῆς πατρι-
δας του ρουμᾶνα· τὸ ἐναντίο, πάντα τὸ βροσκοῦ νὰ
πλανᾶται ἢ ἀνάμειοι σὴς Ὀλυμπίης τῆ γυμνασμένη
δύναμις καὶ Ὀμορφιᾶ ἢ ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὴ τῆ στέγη
τοῦ Παρθενῶνα. Διότι φαίνεται ὅτι τοὺς ἀνθρώ-
πους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τοὺς εὗρισκε πλησιέστερους
μὲ τὰ ἰδανικά του. «Θὰ προτιμοῦσα, λέει, νάμωνα
ἐργάτης μὲς στὸν Ἄδη, καὶ νὰ δουλεύω σὴ σκιά
τῶν περασμένων χρόνων».

Δύναμις, Ὀμορφιᾶ καὶ Καλωσύνη εἶναι τὸ ἰδα-
νικὸ τῆς φιλοσοφίας τοῦ Νίτσε. Ἰδανικὸ γεμάτο
ἀπὸ φῶς.

ΠΑΥΛΟΣ ΓΝΕΥΤΟΣ

κ. Χρηστομάνου ; Μὴ ζαλιζεστε· εἶναι ὁ κεραυνός,
τ' ἀστραπελεῖ δὴλ. πούριξεν ὁ Δίας ἀπάνω στὸν
Καπανέα ποῦ ἀνέβαινε στὰ τεῖχη.

... καθ' αὐτοῦν

δικρατεῖς λόγχας στήσαντ'... (Σοφ. στ. 145-6)

... ἐστήσανε τις διπλοδύναμες λόγχες
κατ' ἐπάνω τους (Χρηστ.).

Τὸ «δικρατεῖς» τὸ μεταφράσει «διπλοδύναμες». Φαίνεται ὅτι ὁ κ. Χρηστομάνος μεταφράζοντας εἶχε
μπροστὰ του μονάχα τὸ λεξικὸ τοῦ κ. Ζαλούχου·
ἀλλ' ὡς δὲν ξηγιέται τὸ πρᾶμα, ἀφοῦ μονάχα αὐτὴ τὴ
σημασία δίνει στὴ λέξη ὁ κ. Ζαλούχος, ἐνῶ ἡ λο-
γικὴ μᾶς λέει, ὅτι ἐδῶ τὸ «διπλοδύναμες» δὲ θὰ
πεῖ τίποτα. Μὲ τὸ «δικρατεῖς» ὁ καθημένος ὁ Σοφο-
κλῆς θέλει νὰ πεῖ τις λόγχες, ποῦ κ' οἱ δυὸ ἦσαν δυνα-
τές. "Ἄλλοι ξηγᾶνε «δικοπες».

"Ὅτ' οὖν ἐκεῖνοι πρὸς διπλῆς μοίρας μίαν
καθ' ἡμέραν ὄλοντο ...

πληγέντες αὐτόχειρι σὺν μιάσματι.
(Σοφ. στ. 170-3)

Τώρα κ' οἱ δυὸ χυθῆκαν
μὲ τῆς αὐτοχειρῆς τὴν ἀμαρτία (Χρηστ.).

Τί πιστὴ καὶ χαριτωμένη ἀλήθεια μεταφράση !
Πόσο τὸν κατάλαβε τὸν Σοφοκλῆ ὁ κ. Θεατρώνης !
«Ὁλοντο αὐτόχειρι σὺν μιάσματι» ὄλα τὰ λεξικά κ'
ὄλα τὰ σχόλια λένε πῶς θὰ πεῖ «σκοτώθηκαν ὁ ἕνας
ἀπ' τὸν ἄλλο». Καὶ λέει τὸ σκοτωμὸ αὐτὸν ὁ Σο-
φοκλῆς «μιάσμα» γιὰτὶ σκότωσεν ὁ ἀδερφός τὸν
ἀδερφό.

Τούτον οὐδαμοῦ λέγω (Σοφ. 183).

Ὅστε νὰ τὸν λέω δὲν θέλω (Χρηστ.)

Μ' ὄλα αὐτὰ τὰ «λέει» ὁ Σοφοκλῆς δὲ θέλει νὰ
πεῖ πῶς δὲ θέλει νὰ τὸν λέει παρὰ πῶς «δὲν τὸν
λογαριάζω καθόλου».

"Ἢδ' ἐστὶν ἡ σώζουσα (ἡ πόλις δηλ.) καὶ
[ταύτης ἐπι

πλέοντες ὀρθῶς τοὺς φίλους ποιούμεθα.
(Σοφ. στ. 189-190).

"Ὅταν ἡ πολιτεία εἶναι ὀρθή

Ἔμεῖς κολυμπᾶμε στὰ νερά.

Βγάνετε κάνα νόημα ἀπ' τὴν μεταφράση ; Κι'
ὅμως ὁ Χρηστομάνος γιὰ νὰν τὰ γράψῃ αὐτὰ θὰ πεῖ
πῶς βγάνει. Αὐτὸς βέβαια μπορεῖ νὰ βγάλει καὶ ψά-
ρια ἀφοῦ κολυμπᾶει, ἔστρωντας καὶ νὰ μὴν εἶναι πε-

σμένη ἡ πολιτεία του. Κολύμπι δὲν ξέρω μὰ ὅσο
γιὰ νὰ βγάλω τέτοια μαργαριτάρια μπορῶ καὶ παρα-
μπορῶ νὰ κάμω βουτιές χωρὶς τὸ φόβο νὰ πνιγῶ.

πόλις τῆδ' ἐκεκήρυκται (Σοφ. στ. 203).

"Ἐκραξάσ' ὅλη τὴν πόλη (Χρηστ.).

Αὐτὸ θὰ πεῖ μεταφράση κατὰ λέξη : Νὰ κραζεῖ
ὁ Κρέοντας σ' ὅλη τὴν πόλη. Ἀδιάφορο ἂν ὁ Σο-
φοκλῆς μὲ τὸ «ἐκεκήρυκται» θέλει νὰ πεῖ, πῶς δια-
καλήθηκε, πῶς ἐβγήκε προκήρυξη. Ἀδιάφορο ἂν σή-
μερα τὸ κράζω τῶχουμε στὴ σημασία τοῦ φωνάζω
γι' αὐτὸ καὶ λέμε «ποῖόν κραζεῖς ; κράξ' τον ἐκεῖνο,
ἄμα μὲ θέλεις κράξε μου νάρθῶ κτλ.».

Πῶς ἂν σκοποῖ νῦν εἶτε τῶν εἰρημένων;
(Σοφ. στ. 215).

Νὰ φυλάξτε σκοπὸ γιὰ ὅσα σᾶς εἶπα (Χρηστ.)

Τί θὰ πεῖ νὰ φυλάξτε σκοπὸ ; Θὰ πεῖ ὅτι αὐτὰ
δὲν εἶναι ἐλληνικά, ὅταν δὲ νοιώθει κανένας τί γρά-
φει. Ἐδῶ ὁ Σοφοκλῆς θέλει νὰ πεῖ : «Τώρα πῶς θὰν
τὰ φυλάχτε, ἢ πῶς δὲν θὰ τὰ παραμελήσετε αὐτὰ
ποῦ σᾶς εἶπα».

... οὔτε του γενῆδος ἦν

Σε κάθε άνθρωπου την καρδιά ή θεά σφραγίδα
[πιάνει]

... Μά νέ κανένα χάρισμα, και ξένη καμά τύχη
Κι' άλλος κανεις τραγουδιότης δέν ύψωσεν έμένα
Στό κορφοδοϋνι τάφταστο που με τά δλανοιγμένα
Φτερά τους μ' άερούσικωναν οι άσύγκριτοί σου οι
[στίχοι].

Πατέρα, φέρε με ξανά στα ύψη σου, και δός μου
Μεσ' στάψαχτα τα βάρη μου κι' άλλη φορά να κλείσω
Τό μέγα βάμα τουόρανοϋ, τάνθρώπου και του κόσμου,
Και να τό παραστήσω,
Σαν όταν τό λειτουργικό φοροϋσες μ' υ χιτώνα
Και στα μαλλιά μου κάρφωνες τήν όρφική κορωνα,
Κι' άπ' όσα τρέφει τέρατα γή, θάλασσα και άερας
Ζωγράφιζες αγάντια μου, σαν πιό τεράστιο τέρας,
Τό υπέρτολμο τό φρόνημα στον άντρα,
Και στις γυναίκας τήν ψυχή
Τή λαύρα τήν έρωτική,
Τών πάντολμων ή άντρα
Κι' άπ' όλα άπάνω μου έδυχνες τή Μοίρα, άπ' όλα
[άπάνω].

Κι' από τ' ός θρόνους των Θεών, γεννήτρα, καταλύτρα,
Πόχει προφήτη τ' Όνειρο τό νυχτοπλάνο
Και τήν όρθότυχη Τρομάα έχει μινύτρα.

Δός μου. Για να τά ξαναεπιώ, ξανά διαλάλησέ μου
Με τή βροντή τουό κερανοϋ, με τή βοή του άνέμου,
Με τή υποκευτική κλιγγή των βακχικών όργίων
Τών Άτρείδων τάνάθεμα, τή δόξα των Άργείων,
και τό Θεοκυβέρνητο πρώτα κι' άπ' όλα κάστρο.
Τήν αιώνιαν Άθήνα σου που είνε τουό λόγου τό άστρο
Χυθήτε, βόγγοι των Περσών, και των Έλλήνων
[παιάνες].

Παρηγορήστε, Όκεανίδες, τους Τιτάνες,
Μαρτυρική προφήτισσα βαυύλακη, ή Κασάντρα!
Πελέκα, Κλυταιμνήστρα έσϋ, τόν ήρωα και τόν άντρα,
Μουγκρίστε, φειδοπλόκαμες, φουρτούνες τής νυχτιάς.
Τό φώς του ήλιου τουό άττικού γαλήνεψε κ' έσας!

Και πουθενά και τίποτε να μίν τό σταματήση,
Μηδέ τής Τέχνης ή βουλή, τό άκράταγο μεθύσι,
Κι' ό Πήγασος που σ' άδραξεν, ήμίθεε καθαλλάρη,
Ίσια ως τόν έμπυρο οϋρανό τό φύσημά του ός πάρη!
Κι' από τήν πάλη που άγρια παλεύουν τά στοιχειά,
Τό φώς και ή νύχτα, ό δελφικός Θεός και ή Έρινιά,
Κι' ό έκδικητής με' τόν κριτή, και ήλίκη με' τή φρίκη,
Σύμπλεξε γάμους ταιριαστούς και κήρυξε τή νίκη,
Κι' έδγα ξανά, ξανθέ καρπέ τουό σπλάχνου μου
[Άρμονία!]

(Για ίδες ή Ελλάδα σου, ναός ναός, και είν' όλα
[του άδεια].

Βουδά, οδυσμένα, θησαυροί, βωμοί, Πυθίες, λατρείες,
Και σκύλες τουόδη μέσα του, και τουό χαμού κοπάδια,
Στά μάρμαρά του θρονιστές οϋρλιάζουν οι Έρινίες)
Ένα όραμα, ένα όραμα, φώς και φτερά τουό νοϋ!
Πάλε σαν πρώτα άπ' τά βαθεία τουό άμέτρητουό σου
[τραγουδιού]

Κάμε ή Ελλάδα να ύψωθή
Σε Άνατολή και Δύση,
Που είναι τουό μέτρου ή μουσική και τής ύγείας ή
[θούση].

Η Ελλάδα χαμογέλα της, άγέλαστε κ' Έσϋ!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Ο „ΝΟΥΜΑΣ,,
ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ
Μ' ΟΚΤΩ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ: Στά κίόσκια των πλι-
τειών Συντάγματος, Όμοιοίας, Υ-
πουργείου Οικονομικών, Σταθμοϋ Τρο-
χιοδρόμου (Οφθαλμιατρείον), Σταθ-
μοϋ Υπογείου σιδηροδρόμου (Όμό-
νοια).

Ο „ΝΟΥΜΑΣ,, δέχεται από τις έπαρ-
χίες και τριμήνους συνδρομητές, με δυό
δραχμές προπληρωτές τήν τριμηνία.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ
Κ' Α Ι
ΠΡΑΓΜΑΤΑ
ΓΕΙΑ ΣΑΣ

παιδιά—της παλιάς κι' άμαρτωλής γεννιάς
καινούργια κ' ευέλπιστα βλαστάρια.—γειά σας!
Τώρα δείξατε πώς είσαστε πραγματικοί άκαδη-
μαϊκοί πολίτες και τώρα μπορείτε να φέρνετε
με περηφάνεια τόν τίτλο τουό φοιτητή, που
τόσες έλπίδες άπάνω του ή πατρίδα στηρίζει.

Γειά σας και πάλι γειά σας! Έζήτησαν
εί αλιτήριοι να σάς σηκώσουν τά μυαλά, να
μεταβάλουν κι' άλλη μιά φορά τό τιμημέο
Πανεπιστήμιο σε φρενοκομείο—κ' έγραψαν άρ-
θρα επί άρθρων, κ' έβρισαν κ' έσαλιάρισαν και
προσπάθησαν να σάς πείσουν πώς πρέπει σώνει
και καλά ναποδοκιμάσετε με φωνές και με πι-
στολία ίσως, εκείνους που πασχίζουν νανοίξουν
τά μάτια τουό λαοϋ προς τήν Άλήθεια, εκεί-
νους που θέλουν να δείξουν στον λαόν πώς ή
γλώσσα που μιλάει, είναι ή ζωντανή, ή Έ-
θνική τουό γλώσσα—ό δόηγός που θά τόν φέρη
μιά μέρα προς τήν αναγέννηση και τήν απο-
λύτρωσι.

Και σεις τους έλούσατε με τήν περιφρό-
νησί σας, έγυρίσατε τήν πλάτη προς τους πεντά-

ρικούς και δεκάρικούς εκπορευτάδες της Ίδέας,
κ' έδείξατε προς τους καπήλους κάθε ίεροϋ και
κάθε όπιου, πώς ή νεολαία τουό Πανεπιστημίου
δέν θά ριχτή και σε δεύτερο Ταρταρινικό άγώνα
δέν θά ντροπιάση και δεύτερη φορά τό Πανεπι-
στήμιο, για να δώση άφορμή στους κυρίους
αυτούς να γράψουν άνοησίες στα σεντόνια τους
και ναρμέγουν τις πεντάρες από τις τσέπες τουό
λαοϋ.

Τό φυσούν και δέν κρυώνει! Να γράψη
τόσα μελοδραματικά άρθρα ό Καλαποθάκης
και να έξακοντίση τόσους μύδρους φαιδρογλωσ-
σικούς ό Κανελλιόδης, και να μη συγκινηθούν
καθόλου οι φοιτητάι της Φιλοσοφικής Σχολής!
Μά έπαυσε πιά ό τύπος να διευθύνη σαν μαρ-
γιονέττες τους φοιτητές και να τους τραβάη
όπου τουό ύπαγορεύει ή αύξησι της κυκλοφο-
ρίας του;

Ευτυχώς αυτό αποδείχτηκε κ' είναι αρκετά
παρήγορο αυτό, αφού τό έγερτήριον σάλπισμα
τουό τύπου τό υποδέχτηκε αυτή τή φορά ή φοι-
τητική νεολαία με μιά περιφρονητική άδιαφο-
ρία, που θά τουό χρησιμεύση ως σητήριον και
για τό μέλλον μάθημα.

ΝΑ ΤΟ ΚΑΨΟΥΝ

τό ξύλινο περιτε χισμα τουό άνδριάντος τουό Κολοκο-
τρώνη οι φοιτητάι, για να γίνη τό κέφι μας άπο-
γευματινής έφημερίδας που τους δίνει τήν πατριω-
τικωτάτη αυτή συμβουλή.

Δέν τί ξέρουμε αν οι φοιτητάι θάκούσουν τήν
συμβουλή της, φοβούμεθα όμως πως αν άποφασί-
σουν καμμιά φορά να γίνουν και μπουρλοτιέρηδες,
θάρχίσουν πρώτα πρώτα να κανε τις περιφημες
αυτές έφημερίδες που άγωνίζονται να τους παρου-
σιάζουν κάθε τόσο στον κόσμο ως γενήσιους άπογό-
νους των Δών Κιχώτων και των Άβδηριτών.

ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ

τουό Αίσώπου, ότε φ·νύεντα ήν και τά ζώα,
δέν θάλεγαν καθηγητάι τουό Πανεπιστημίου
τέτοιες και τότες άνοησίες για τήν γλώσσα,
όσες είπαν οι διάφοροι Χατζιδάκιδες κ' οι
Μιστριώτιδες (για τόν πρώτο βλέπε: «Άν-
δρεάδη, τό γνωσσικόν ζήτημα» και για τόν
δεύτερο: «Νουμά» φύλλα 34, 35 και 36 στην
έπιφυλλίδα) οϋτε έξοφλημένοι λόγιοι σαν
τόν Βλάχο θά μιλούσαν με τόσον αυθάδεια

πλήγμ' οϋ δικέλλησ έκβολή...
(Σοφ. στ. 249-250).

οϋτε άχνάρι άπ' άξίνα
οϋτε ξεπέταμα άπό τσάπα. (Χρηστ.)

Τό «πλήγμα» μεταφράζει άχνάρι, ένώ θά πει
χτύπημα, κ' ένώ ό λαός τό άχνάρι τό λέει μόνο για
τό πάτημα των ποδιών. Άχνάρια έχουν ακόμα οι
ραφτάδες κ' οι μοδίστρες. Μεταφράζει τό «δικέλλα»
τσάπα ένώ είναι τό «δικέλι»: άφίνω κατά μέρος
έκεινο τό χαριτωμένο «ξεπέταμα».

Και ταϋτ' ένίκα... (Σοφ. στ. 174).

Αυτή ή γνώμη βαστήξε. (Χρηστ.)
Κανένας ποτις δέν είπε «βαστήξε ή γνώμη μου»
όταν θέλει να πει «νίκησε ή γνώμη μου» ή όπως
έδω αυτό ήύραμε πιό καλό».

Κρυφονύων τε φύλον όρνίθων. (Σοφ. στ. 343)

Και τό συνάφι των έλαφρόμουαλων πουλιών.
(Χρηστ.)

Μοναδικό αυτό τό «συνάφι των πουλιών» Όλοι
μας σήμερα λέμε «τό συνάφι των τυπογράφων, τό
συνάφι των μαρκηγών, των άμαξάδων» μ' ό τό συνά-

φι των πουλιών» δέν πιστεύω ναν τό πει κι' ό πιό
άλαφρόμουαλος.

πόντου τ' είναιλιαν φύσιν
σπείραισι δικτυοκλώστοις
περιφραδής άνήρ. (Σοφ. στ. 335—7)
και τήν πλάση όλη άπ' τής θάλασσας τά βάρη
με τά κλωστένια δίχτυα
ό τετραπέρατος! (Χρηστ.)

Είναι ανάγκη να δείξω πως έδω οϋτε τή σύνταξη
οϋτε τις λέξεις έννοιωσεν ό τετραπέρατος μεταφρα-
στής; Αυτό τό «τετραπέρατος» και τί δέν άξίζει
στο στόμα τουό Σοφοκλή!

Λασιούχενα θ' ίππων (Σοφ. στ. 350)

μαλλιανοχαίτη ίππο (Χρηστ.)

Τι τρομερή λέξη! Τουό κ. Χρηστομάνου τ' άρέ-
σει φαίνεται να τόνε λένε μαλλιάρό γι' αυτό έφτια-
σεν αυτή τή λέξη. Μά αν μπορέσει να μας τήν ξη-
γήσει θάν τουό κάνουμε σπανό εκείνον που πρώτο-
φτιαξε τή λέξη μαλλιάρός. Ό ποιητικώτατος Σο-
φοκλής θέλει να πει «τόν ίππο που έχει βαθεία ή
μακροά χήτη» όπως λέει σήμερα κι' όλος ό λαός.

Ό κ. Χρηστομάνος όμως θέλησε να μας δείξει πώ
μπορεί να φτιάνει και λέξεις κ' έτσι μας λέει αυτά
τά ένόητα.

Θεών τ' έννορκον δικαν (Σοφ. στ. 369)
και των θεών τό ώρκισμένο δικιο (Χρηστ)
μήτ' έσον φρονών (Σοφ. στ. 375)
οϋτε και με τή δική μου
έχει έδια γνώμη (Χρηστ.)

Είναι σύνταξη όχι Έλληνική, παρα άνθρω-
πινή αυτή;

γυμνώσαντες εϋ (Σοφ. 410)

Τσίτσιδο (Χρηστ.)

Με τή λέξη αυτή όχι να γελάσει έπρεπε κανέ-
νας, παρα δέν ξέρω κ' έγώ τί να κάνει. Καθήκε βλέ-
πετε τό «όλογυμνος» αν και έδω πρέπει να ξηγηθεί
με τό «αφού ξεγυμνώσαμε».

Οϋδ' ή ξύνοικος των κάτω θεών δικη
(Σοφ. στ. 440)

Οϋτε ή δικη που κατοικεί με τους κάτω θεούς.

Μεταφραση σωστή κατά λέξη, μά είναι σε δη-
μοτική γλώσσα; ταιριάζει να στέκει δίπλα στο

για πράγματα που δεν τάνοιωσαν ούτε θα τὰ νοιώσουν ποτέ.

Στό φύλλο της Πέμπτης πιθανόν ν' ασχοληθούμε περισσότερο με τους δικολάβους αυτούς της σοφιστείας, αν μας περισσεύσει καιρός κι' αν κατορθώσουμε ως την ημέρα εκείνη να κατανικήσουμε την άηδία που μας έγένησε ή παλαιότερη έκμετάλλευσι του εθνικωτάτου ζητήματος.

Επί του παρόντος περιοριζόμεθα να γελοῦμε μόνο με τὰ ήλιθια λόγια που έδωσε άσεβέστατα ο κρονόληρος των «Καιρών» στό στόμα του κ. Υπουργού των Έσωτερικών, που τάποφάσισε δηλαδή να συστήση ανακριτική έπιτροπή για τις μεταφράσεις των αρχαίων δραμάτων, και με τή διάλεξι τή λίγο Δελφιανική που έτοιμάζει για σήμερα τ' άσέγγυμα ο κ. Μιστριώτης. Κορδόνάρος!

Από όλων αυτών την σαχλοφασαρία που άνοιξε, άθάνατο θα μείνη τό γράμμα του Παλαμά «Πνοή Ζωής» που δημοσιεύθηκε στην «Ακρόπολι» της Πέμπτης και τό έξοχο νομοσχέδιο για τις μεταφράσεις των αρχαίων δραμάτων που δημοσιεύθηκε στην «Εστία» της ίδιας ήμέρας.

Οί μπουρμπουλίθρες του Χατζιδάκι και της παρέας του πάνε, έσθυσαν.

ΚΑΙ ΤΟ ΑΡΘΡΟ

του κ. Κονεμένου και ή έπιφυλλίδα του κ. Βαυτιερίδη «Τά περιοδικά μας», που είχαμε αναγγείλει για αυτό τό φύλλο, έμειναν όξω, γιατί όλον σχεδόν τον «Νουμά» τον έπιασαν τά μεταφραστικά και γλωσσολογικά μασικραλίκια.

Όξω έμειναν κι' ή έπιφυλλίδα μας «Ο περιαλλαγής Κλέων»

Θά δημοσιευθούν λοιπόν στό φύλλο της Άλλης Κυριακής, όπου θα δημοσιευθί και τό Β'. Άρθρο του κ. Παλαμά «Μεταφράζετε τους αρχαίους» καθώς, κι' ένα άρθρο ιστορικό του Άργύρη Έφταλιώτη: «Φαναριώτες κι' Άρβανίτες».

ΝΕΑΝΙΣΚΟΙ

τινές—άκούτέ τα κκ. Κονεμένε και Πάλλη—έπί του άκμονο; της άμαθείας—αυτό για σας κ. Κρουμπάχερ—εις μιζοενετικήν και μιζοτουρκικήν....

Κ' έξακολουθεί με την Μυζομιστριωτικήν λογι-

«μαλλιαροχαίτης» και στό «ώμορφοχτυπημένη στάμνα» και στό άλλα ή φράση αυτή καθώς κι' οί λέξεις «όμολογετε, σάλος, άπεσταλμένοι, καταφρονού» και άλλες πολλές, που έχει σε διάφορες μεριές;

Τά σκλήρ' άγαν φρονήματα (Σοφ. στ. 473) Ξεροκεφαλιά (Χρηστ.)

... και τον έγκρατέστατον σιδηρον όπτον έκ πυρός (Σοφ. στ. 474—5) τό πιό δυνατό τό ψημένο

στή φωτιά σίδερο (Χρηστ.)

Άτα κάπαναστάσεις θρόνων (Σοφ. στ. 533) για δυστυχιά και χαλασμό του θρόνου μου (Χρ.)

Άλλ' έν κακοίς τοίς σοΐσιν ούκ' αίσχύνομαι ξύμπλουν έμαυτήν του πάθους ποιουμένη (Σοφ. στ. 540—2)

Μα τώρα δε διστάζω μαζί σου

Ν' άρμενίζω στό πέλαγος (Νρηστ.)

Αν μπορείτε άρμενίστε μέσα σ' αυτές τις ποιητικές φρασσεολογίες, τις άρμονικές και πιτυχημένες στό μετάφραση. Όλη ή θαυμάσια άλληγορική φράση του Σοφοκλή πνίγεται στό πέλαγος της άνοησίας και άκαταννησίας του κ. Χρηστομάνου.

κήν του ό σοφός των Έλληνικών γραμμάτων διαπομπευτής να κεραυνοβολή τους νεανίσκους που μεταφράζουν τους αρχαίους ποιητάς στην άνθρωπινή κι' αντιχατζιδάκειο γλώσσα.

Και τί έχομε νακούσουμε ακόμα, αφού οί έφημερίδες τό άποφάσισαν να κάμουν άνάγνωσμα και τό γλωσσικόν ζήτημα, τώρα που τελειώνουν οί έρωτες της Δράγας και τά κατορθώματα του Πρίγκηπος Μουρούζη.

ΠΕΝΤΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ

φύλλα έπούλησε τό πορνογραφικό «Φλέρτ» με τό πρώτο φύλλο του, και θα πουλήση δέκα με τό δεύτερο, αν αρχίση να δημοσιεύη τό «Ροδινό κόσμο» εικονογραφημένο πάντοτε.

Για την πρωτοφανή αυτή έπιτυχία, έσυγκινήθηκαν όλ' οί εκδότες τως Άθηναϊκών έφημερίδων, (να πρώτη κυκλοφορία μιá φορά, ώ σεμνότατον «Έμπεδος» και ώ έμβροχέστατοι «Καιροί» III) και μονάχα ο κ. Εισαγγελεύς έμεινε άσυκνητος.

Περιμένει να φτάση ή κυκλοφορία του σ' εκατό χιλιάδες φύλλα, για να συγκινήθί κι' αυτός;

ΔΥΟ ΡΩΜΙΟΠΟΥΛΕΣ

που τις είχαν κλείσει οί γονιοί τους, για να τις άναθρέψουν έλληνοπρεπώς, σ' ένα κολλέγιον κοντά στην Πόλη, άλλαξοπίστησαν και κοιτάζουν τώρα να παρσύρουν κι' άλλες στό πατριωτικό τους αυτό κίνημα.

Πύσο δίκαια ήτανε όσα έγραφε ο Έφταλιώτης στό άθάνατο άρθρο του για τό «Ομήρειον Παρθενωγωγείον» της Σμύρνης και πύσα μπορεί να πη άπάνου σ' αυτό τό ζήτημα ή δ. Άροδαφνούσα!

Μά τί βγαίνει κι' αν τά κοπανή κανένας κάθε μέρα: «Ο Φραγκολεβαντινισμός τραβάει τό δρόμο του, κι' ένα άρθρο όσο λογικό κι' όσο δυνατό κι' αν είναι, δέν έχει την δύναμη να τον σταματήση».

ΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΜΑΣ

έξακολουθούν να είναι ακόμα βυθισμένα στην χειμεριαν νάρκη, αφού από την μιá μεριά ο κ. Φαρμακόπουλος έπαψε να φοβερίζει... την Ευρώπη πώς θα παραιτηθί, κι' από την άλλη ο κ. Θεός του καταδίκασε σε προσωρινή άργία τή φάμπρικά του, από την όποιαν μας ξεφουρνίζει κάθε μέρα κι' από μιá ντουζίνα δηλώσεις, αντιδηλώσεις και από την όποιαν άργά ή γρήγορα θα μας ξεφουρνίσει και καμμιά σκνιδοδιαδήλωσι.

Τό Έπουργείον κουνιέται, μα δέν πέφτει. Θέ-

Τι καυτ' άνιās μ' ούδέν ωφελουμένη; (Σοφ. στ. 540) Γιατί με πονείς μ' αυτά άνώφελα: (Χρηστ.)

Αυτή την ένεργητική διάθεση του «πανώ» στό γλώσσα μας μόνον ο κ. Χρηστομάνος μπόρηγε να τή φτιάσει, αφού δε μπόρεσε να νοιώσει ότι έδω τό «άνιās με» ζηγιέται με τό «με λυπέις» ή αμέ κά- νεις να λυπάμαι».

Νύν γάρ έσχάτας ύπερ ρίζας ο τέτατο φάος έν Οιδίπου δόμοις. κατ' αυ νιν φοινία θεών των νερτέρων άμξ κοπίς, λόγου τ' άνοια και φρενών Έρινύς (Σοφ. στ. 599—603)

Να τώρα ότι που σηκώθηκε ένα φως πάνω από τή τελευταία ρίζα στό σπίτι του Οιδίπου και πάλι τό ματόβαφο κοπίδι των θεών μαζί ξεμυαλισιά στό λόγια και της τρέλλας Έρινύς.

(Χρηστ.)

Ό,τι και να πει κανένας για τις γραμμές αυτές θάνατι πάντα πιό λιγότερο από όσα λένε οί ίδιες.

λου δέν να πούνε μερικοί πώς περιμένει να τούρθουνε από την Ευρώπη τά δοκανίκια που θα τό κάνουν να βασταχτή στα πόδια του, αν δέν τούρθί, από την Ευρώπη πάντοτε, ή Διαλύσι που θα τό γρεμίση στα Τάρταρα των έκλογών.

ΖΗΤΟΥΝ

οί καθαρεύοντες πατριώτες την παύσι του Παλαμά, γιατί έγραφε στην έθνική μας γλώσσα την άθάνατη, την Πινδαρική ώδή του, στον Αισχύλο, που αν την διαβαζε, κατά τό Μιστριωτικό χαριτολόγημα, ο Αισχύλος θα ξερνούσε και μέσα στον Άδη.

Δέν σας φαίνονται κομικώτατα αυτά τά καμώματα; Έμεις δέν έζητήσαμε την παύσι του κ. Κλεωνα Ραγκαβή τους, αν κι' άποδεικνύεται γελοίος και άγράμματος στην έπιφυλλίδα του κ. Σπύρου Άναστασιάδη, γιατί φρονούμε πώς μπορεί να γράφη την καθαρεύουσα, και τόσο γελοία μάλιστα, ως ποιητής, μα να είναι καλός ο άνθρωπος ως διπλωμάτης.

Να ζητήη όμως κανένας από Μιστριώτηδες κι' από Χατζιδάκηδες λογική, είναι να αν να ζητήη από βελανιδιά κορόμηλα.

ΣΑΙΕΠΗΡ

ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΚΑΙ ΑΔΩΝΙΣ

(Συνέχεια)

Ποτε στον καύσωνα του θερού ταξειδιάρης δέν δίφασε ώσαν αυτή! Πάν ό,τι θέλει Τό βλέπει, πλην δέν είμπορεί να τό συλλάβη! Βυθίζεται μες τό νερό, αλλά ή φλόγα δέν σβύνει. «Ω, του άνακραζει, Οίκτον! Παιδι σιδερόκαρδο ένα φιλημά σου ζητώ, μόναχα ένα. Άλλά πές μου, γιατί συστελλεσαι: Όπου σε ίκετεύω Έγώ, έδω κι' έμε με έχουν ίκετεύσει Κι' αυτός ακόμη ο άγριος ο Άρης ο άτρωτος, ίπου ποτέ την κεφαλήν του την υπερέφανον, δέν κύπτει στους πολέμους και θριαμβεύει όπου κι' αν υπάγη, εις όλας τάς φιλονεικίας, και αυτός ακόμη έγειν' αιχμαλωτός μου, έδουλώθη, κι' έζήτησε γονυπετής να λάβη ό,τι

Έκείνος όμως ο τύπος της γενικής του «Οιδίπου» και πύσα δε μας λέει για τή γλωσσολογική σοφία του κ. Χρηστομάνου. Πώς θάνατι ή όνομαστική του «Οιδίπου» αφού είναι στό δημοτική γραμμένη ή μετάφραση: Βέβαια θάνατι ο Οιδίπιος γενική του Οιδίπου. Αν έννοιωθε τίποτε από γραμματική της δημοτικής ο περιφραδής άνήρ θάγραφε ο Οιδίπoδας γεν. του Οιδίποδα. Μά μήπως σε όλες τις μεριές δέν έχει των Λαβδακίδων: Η λέξη «ματόβαφο» δέν είναι δημοτική, ούτε άλαμπουργική. Ό λαός λέει «ματοβαμένο» τό «ματόβαφο» ο κ. Χρηστομάνος τόντισε από τό «αίματοβαφής». Τό καπίδι αν και είναι φτιασμένο από τό «κοπίς» σημερα τόχουνε μόναχα οί τσαγκαράδες: οί θεοί του κάτου κόσμου στην γλώσσα μας έχουν τό «δρεπάνι». Ό Χάρος δρεπάνι κρατάει στό χέρι του. Μ' όλα αυτά και πιό πολύ με τους δυό τελευταίους στίχους ο κ. Χρηστομάνος μας δείχνει ξάστερα πώς δέν ξέρει γρύ από δημοτική γλώσσα, πώς δέν μπόρεσε να μπει στην ψυχή του αρχαίου κείμενου, πώς έκανε μιá μετάφραση άψυχη, αδύνατη, όμοια με μούμια. Κι' όμως έξακολουθώ ν' άραδιάζω κι' άλλους στί-

σύ θ' ἀποκτήσης χωρίς νά μου τὸ ζήτησης. Εἰς τοὺς βωμούς μου ἔρριψε τὸν ὑπερόπτην τὸν λόφον του, τὸ τόξον του καὶ τὴν ἀσπίδα, χάριν τοῦ ἔρωτός μου. Ἐμαθε νὰ ψάλλῃ ν' ἀδολεσχή, νὰ κραυγαλέῃ, νὰ παίξῃ, νὰ φλυαρή καὶ νὰ χαμογελέῃ, πρὸς χάριν ἑμοῦ, καταφρονῶν τὸ τύμπανόν του καὶ τὰ ἐμβλήματα τὰ ἐρυθρὰ, κίμωνων πεδία μάχης τοὺς δύο μου βραχίονας, καὶ ἔχων τὴν κλίνην μου σκηνήν. Ἐχῶ κατατροπώσει τὸν νικητὴν καὶ μ' ἄλυσιν ἐκ ρόδων τὸν ἔσυχον ἀχμαλώτον. Στὴν δυνάμιν μου ἐκάρφηνε ὁ ἰσχυρὸς του χάλυψ, κν καὶ τὸν κατεφρόνησα. Ὡ ὑπερόπτα κύψε! Μὴν ὑπερηφανεύεσαι, διότι στὸ κράτος σου ὑπέταξες ἐκείνην, ποῦ ὑπεδούλωσε τὸν Θεόν τοῦ πολέμου.

(ἀκολουθεῖ) Μ. ΚΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

πτυχιούχος Γαλλικῆς Σχολῆς (Bachelier ès Lettres et es sciences), διακοῦσαι δὲ ἐπὶ ἔτη μαθήματα τοῦ Πανεπιστημίου Παρισίων, ἀναλαμβάνει παραδόσεις Γαλλικῆς καὶ ἰδιαιτέρας προγυμνάσεις μαθητῶν καὶ φοιτητῶν.

Ἀπευθύντεον:

Εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον κ. «Ἐπτάνησος»

Ὁδὸς Ἐρμού καὶ Φωκίωνος

καθηγητὴν κ. ΤΙΛΔΕΜΑΧΟΝ ΜΑΛΙΑΔΗΝ

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΗΣ „ΟΡΕΣΤΕΙΑΣ“

Ἐπρεπε νὰ τὸ ἰδοῦμε κι αὐτό. Τὸν Αἰσχύλου νὰ τονε μεταφράσει ὁ κ. Σωτηριάδης ὁ ἀρχαιολόγος. Καὶ ὄχι μὲ τὸ σκοπὸ νὰ χρησιμεύει ἡ μετάφρασή του γιὰ βοήθημα σ' ἐκείνους ποῦ θέλουνε νὰ μελετήσουν τὸν Αἰσχύλο, ἢ σὲ καμμιὰν ἀρχαιολογικὴν παράστασιν τῆς ἐταιρίας τοῦ κ. Μιστριώτη νὰ βοηθοῦνται γιὰ νὰ τὴν καταλαβαίνουν, ὅπως κάνουνε μὲ τίς μεταφράσεις τοῦ κ. Σακελλαρόπουλου, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀξίωσιν—καὶ τέτοια ἔπρεπε νῆναι—ὅτι ἡ μετάφρασις αὐτὴ εἶναι μιὰ ἐργασία φιλολογικὴ, μιὰ καλλιτεχνικὴ ἐργασία. Γιὰ μιὰ τέτοια ὅμως ἐργασία δὲν ἀρκεῖ νὰ ξέρει κανεὶς τὴν ἀρχαία γλῶσσα ἢ, γιὰ νὰ μιλήσουμε γενικώ-

τερα, τὴ γλῶσσα ὅπου εἶναι γραμμένον τὸ πρωτότυπο, μὰ χρειάζεται ἀκόμα νὰ ἔχει κανεὶς καὶ λογοτεχνικὰ προτερήματα, καὶ, ὅταν πρόκειται γιὰ μετάφρασιν ἔργου ποιητικοῦ, πρέπει ὁ μεταφραστὴς νὰ εἶναι καὶ ποιητὴς, νὰ εἶναι δημιουργός, πλάστης, γιὰ νὰ πλάσει, τὸ σῶμα τοῦ μέσα του μιὰ ψυχὴ θὰ κλείσει, τοῦ πρωτότυπου ἔργου τὴν ψυχὴ. Ἀλλῶς καὶ ὁ Βασιλειάδης θὰ εἶχε τὸν τίτλον τοῦ μεταφραστῆ τῆς «Λίμνης» τοῦ Λαμαρτίνου, καὶ ὁ Α. Ραγκαβῆς θὰ περνοῦνε γιὰ μεταφραστὴ τῆς «Κόλασης» τοῦ Ντάντε, καὶ ὁ Α. Βλάχος θὰ μπορούσε νὰ μεταφράσει τὰ τραγῳδία τοῦ Χάινε, καὶ ὁ κ. Σωτηριάδης τὴν Ὀρέστεια τοῦ Αἰσχύλου.

Αὐτὰ ὅμως ὅλα τὰ ξέχασε, φαίνεται, ἡ «Διεύθυνσις τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου» ὅταν ἀνέθεσε στὸν κ. Σωτηριάδην νὰ μεταφράσει τὴν Ὀρέστεια, ἢ θὰ ἐθεώρησε λογοτεχνικὴν ἰκανότητά τοῦ κ. Σωτηριάδην, τὸ ν' ἀνακατῶνῃ, ὅταν γράφει καὶ ὅταν ὁμιλεῖ, στὴν καθαρεύουσά του γλῶσσα, κανέναν τύπον ἢ καμμιὰ λέξιν δημοτικὴν. Τὸν κ. Σωτηριάδην μπορούσε ἡ «Διεύθυνσις» νὰ τονε συμβουλεύει γιὰ τίς σκηνογραφίας καὶ γιὰ τίς φορεσιῆς, σὰν ἀρχαιολόγος ποῦ εἶναι, δὲν ἔπρεπε ὅμως ποτὲ νὰ τολμήσει νὰ του ἀναθέσει τὴν μετάφρασιν τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ τραγικοῦ δηλαδὴ, ποῦ καὶ ἀπὸ Σοφοκλῆ, καὶ ἀπὸ Εὐριπίδην πῶς ψηλά στέκει, ἂν συγκριθοῦν ἀπὸ τὴν ἐποψὴν τῆς ποιητικῆς γλώσσας ποῦ ἀκριβῶς σὲ τούτα ξεχωρίζει ἀπὸ τοὺς δύο ἄλλους τραγικούς, στοὺς τιτανικούς χαρακτῆρας τῶν προσώπων ποῦ πλέκουν τίς τραγωδίας του καὶ στὴ γλῶσσα «τὴν θεσπεσίως ποιητικὴν» γιὰ νὰ μεταχειριστῶ τὴ φράσιν τοῦ Δ. Βερναρδάκη Καὶ «τὴν θεσπεσίως ποιητικὴν» αὐτὴ γλῶσσα τοῦ Αἰσχύλου ἀνάλαβε νὰ μεταφράσει ὁ κ. Σωτηριάδης καὶ νὰ πῆ τὴν «ἄστρων νυκτέρων ὁμήγουρον» «συνάθροισιν τῶν ἄστρων» καὶ νὰ παρουσιάσει τὴν Ἀθηνᾶ, ὅταν μιλάει ἀπάνω στὸν Ἄρειον Πάγον, ν' ἀγορεύῃ σὰν ἀληθινὸς τοῦ «Ἀρείου Πάγου» Εἰσαγγελέας, καὶ ν' ἀφίσει ἀμετάφραστες μερικὰς ἀρχαίας λέξεις, θεοστυγὴ κτλ. σὰ νὰ στέκουν παντοῦ καὶ πάντοτε ἀρχαῖοι. Ἀφίνω πῶς τὴ διγλωσσία τῆς μετάφρασής του, τὸ ἀνακίτωμα δημοτικῆς καὶ καθαρεύουσας. Ἀπ' αὐτὴν μπορούν νὰ πάρουν ζωντανὸ μᾶθημα, ὅσοι δὲ θεωροῦν ἀπαραίτητη γιὰ ἓνα λογοτέχνημα τὴν ἐνότητά τῆς γλώσσας, ὅσοι νομίζουν ὅτι ἡ μίτηρ συβιδάζεται μὲ τὴν καρδιά.

Εἴτανε φυσικὸ ἢ ἀποτυχία τοῦ κ. Σωτηριάδην ν' ἀποδοθεῖ στὴν ἀνικανότητα τῆς δημοτικῆς γλώσσας, τῆς «χυδαίας αὐτῆς καὶ βαναύσου γλώσσης» νὰ ἐκφράσει μ' εὐγένεια καὶ μὲ ὄψος καὶ μὲ ὁμορφιά τῆς τραγωδίας τὰ νοήματα, καὶ τίς ποιητικὰς εἰκόνας. Γιὰ μόνον ἀπάντησιν σ' αὐτὸν τὸν παραλογισμό—ἂν ταιριάζει ν' ἀπαντᾶται κανεὶς σὲ παραλογοισμούς—θὰ φέρω μερικὸς στίχους ἀπ' τὴν μετάφρασιν τοῦ «Συνέφου» τοῦ Σέλλεϋ, τὴν καμωμένη ἀπὸ τὸν Ἀργύρη Ἐρταλιώτη. Παίρω ἐπιτηδες στίχους ἀπὸ τὴν μετάφρασιν τούτη, ἐπειδὴ σ' αὐτοὺς ὑπάρχουν ἀρκετὰς λέξεις ποῦ γιὰ ἓναν καθαρολόγον βρῆσκονται στὸ τελευταῖον σκαλοπάτι τῆς «χυδαιότητος», καὶ ἐπειδὴ στὴν ἐκλογὴν Ἰσα Ἰσα τῶν λέξεων αὐτῶν ποῦ, καθὼς εἶναι χυδαιότατες, εἶναι γεμάτες χρῶμα καὶ ζωη-

ρότητα χρωστᾶται πολὺ ἢ ὁμορφιά καὶ ἡ ζωὴ τῆς μετάφρασης.

Φέρνω τὴν μπόρα καὶ χορταίνω κάθε λουλούδι διψασμένο, ἀπὸ πελάγη μακρυνά.

Φέρνω τὸν ἥσχιον καὶ τ' ἀγέρι στὰ φύλλα ποῦ τὸ μεσημέρι ὁ ὕπνος τὰ μισογυρνᾷ

Ἀπ' τίς ὑπερούχες μου σκορποῦνε οἱ στάλας ποῦ γλυκοῦνε [ξυπνοῦνε

τὰ ρόδα τὰ μισανοιγμένα

ὅταν οἱ μάνες τους γυρεύουν νὰ τὰ κοιμήσουν καὶ σα- [λεύουν

στὸν ἥλιον τὰ κλωνία γυρμένα.

Ἐγὼ τὸ χιόνι κοσκινίζω, στὰ κορφοβούνια ποῦ ἀγγίζω οἱ πεῦκοι σὰ βογγοῦν βαρεῖα.

Ὅλη τὴ νύχτα προσκεφάλι τὰ ἔχω, ὅταν στὴν ἀγκάλῃ γλυκοκοιμοῦμαι τοῦ βοριᾶ.

Ἡ ἀσπρόφωτη ἐκείνη χάση ποῦ κάτω ἐδῶ τὴ λέν φεγ- [γάρ:

γλυστράει μὲ βῆμα σιγανὸ

ἀνάμεσα στὰ πούπουλά μου, ποῦ μᾶρριξε στὴν ἀγκα- [λιά μου

τάγερν τὸ νυχτερινό.

Καὶ σὰν ἀνοίξει καὶ πλατύνει βοριᾶς τὴν χαρμαμάδα ἐκείνη καὶ σὰ μελίσσια εἶα κοπάδι

προβάλλουν τ' ἄστρα καὶ ἀρμενίζουσιν καὶ τρέχουσιν καὶ [στρεφογοῦρίζουσιν

τότε καὶ οἱ θάλασσες τὸ βράδυ

καὶ οἱ λίμνες ποῦναί σὰν κομμάτι πεισμέν' ἀπ' οὐραίου [παλάτια

φεγγελοῦνε στὸ σκοτάδι.

ἸΜποροῦσε, σὰς παρακαλῶ, ὁ Διογένης νὰ δώσῃ καλὴ- τερὴ ἀπάντησιν στὸ σοφιστὴ ποῦ δὲν παραδεχότανε πῶς ὑπάρχει κίνησις, παρὰ μὲ τὸ νὰ σηκωθεῖ νὰ περπατήσει;

ΕΡΙΝΥΔΗΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΤΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗ ΤΟ ΔΙΚΙΟ

Ἀγαπητέ «Νουμᾶ»

Μετὰ τίς ἀφθονες κριτικὰς—ἀκριβῆς ποῦ ἀκούομε καὶ διαβάζομε γιὰ τὴν διδασκαλία τῆς Ὀρέστειας ἤθελα νὰ πῶ κατὰ δύο λόγια.

Τοῦ συγγραφέως τὴν ὑπερᾶσπισιν δὲν θανατάβω· αὐτὴ διεξήχθη ἐπιτυχῶς ἀπὸ ἓνα κύριον ὁ ὅποιος μετὰ τὸ τέλος τῆς Πρώτης ἡκούσθη λέγων ὅτι «καλοῦτσικον εἶναι τὸ ἔργον». Ἀλλὰ ὡς ἔλθωμε στὴν

χους, ποῦ τοὺς βρίσκω μέσα στὶς σημειώσεάς μου ἀπ' τὴν πρώτην παράστασιν.

τὸ τ' ἔπειτα καὶ τὸ μέλλον

καὶ τὸ πρὶν ἐπαρκέσει

νόμος ὄδ'. (Σοφ. στ. 611—4)

ὁ νόμος μου αὐτός

θεὶ νὰ κρατήσῃ

σ' ὅλη τὴν οἰκουμένη!!! (Χρηστ.)

πολύπλαγκτος ἐλπίς (Σοφ. στ. 615)

πολυγυριστρά(!) ἐλπίδα (Χρηστ.)

ὄρεσ παρὰ ρεῖθροισι χειμᾶροισι ὄρεσ

δένδρων ὑπέκει (Σοφ. στ. 712^ο-3)

θλίψεις στὶς παραποταμιὰς τὰ δένδρα

ὄρεσ ἐκλουθοῦν τὸ ρέμα.

Τὴ καλοδουλεμένην μετάφρασιν, ἔ; ἐκεῖνο μάλιστα τὸ παραποταμιᾶς; Καὶ ὅμως καὶ τὰ μακρὰ παιδιὰ ξέρουν τίς «ἀκροποταμιᾶς».

ὑπ' ἀνδρὸς τηλικούδε τὴν φύσιν (Σοφ. στ. 727)

τὸ παλιόπαιδο! (Χρηστ.)

Δυστυχισμένε Αἰμονα τί σοῦμελε ν' ἀκούσεις!

ὦ μιᾶρον ἦθος καὶ γυναικὸς ὕστερον (Σοφ. στ. 746

ὦ θράμικη ψυχῆ,

ποῦσαι κάτω ἀπὸ μιὰ γυναῖκα(Χρηστ.)

γυναικὸς ὦν δούλευμα (Σοφ. στ. 736)

Ἀποῦ εἶσαι κλωτσοσκούφι

μὲς γυναικᾶς (Χρηστ.)

Τὸ «δούλευμα» τὸ μετάφρασε «κλωτσοσκούφι», ἐνῶ ὁ Σοφοκλῆς, ὅπως κάνουν συχνὰ καὶ ὅλοι οἱ ποιητῆς μεταχειρίστηκε τὸ οὐσιαστικὸ ἄντις γιὰ τὸ ἐπιθετὸ δούλος. Κ' ἔτσι μπορούσε καὶ ὁ κ. Χρηστομάνος νὰ μεταφράσει «ἀποῦ εἶσαι δούλος μιᾶς γυναικᾶς» ὅπως δὲ λέμε καὶ ὅλοι σήμερον τὴ φράσιν αὐτὴ, χωρὶς νὰ κάνει τὸν κόσμον νὰ διαμαρτυρηθεῖ μὲ στόμα, χέρια καὶ πόδια, ἅμα ἄκουσε τὴ πρόστυχη καὶ καραγκιζιλίστικη λέξιν «κλωτσοσκούφι».

Ἐρωσ ἀνίκατε μάχαν,

Ἐρωσ, ὅς ἐν κτήμασι πίπτεις

φοιτᾶς δ' ὑπερπόντιος ἐν τ' ἀγρονόμοις αὐλαῖς. (Σοφ. στ. 781-6)

Ἐρωτα ἀνίκατε μὲ μάχητα,

Ἐρωτα, ποῦ καὶς τὰ σωθικά

ποῦ στὸ πελαγὸς περνᾶς

καὶ μπαίνεις στὶς στάνας καὶ στὶς

μοναχικὰς αὐλὰς. (Χρηστ.)

Νὰ ἓνα μέρος ποῦ δείχνεται ὁ κ. Χρηστομάνος, ὅτι δὲν ξέρει τὴ δημοτικὴ, οὔτε τὴν ἀρχαία πολυκαταλαβαίνει. Καὶ πρῶτα-πρῶτα ὁ λόγος, ὅταν λέει μάχητα θέλει νὰ πῆ τὴν ἐχθρητά, ὄχι τὴ μάχη ἢ τὸν πόλεμον. Στὸ «ἐν κτήμασι πίπτεις» μονάχα ὁ Γερμανοδιαβασμένος μεταφραστὴς ἔδωκε τὴ σημασία τοῦ «καὶς τὰ σωθικά». Τὸ «ἀγρονόμοις» εἶναι ἐπιθετὸ τοῦ «αὐλαῖς» καὶ σημαίνει «ἐξοχικὰς, ἀγροτικὰς». Μὰ ὁ κ. Χρηστομάνος τὸ ξεχωρίζει, τὸ ξηγάει «στῆνες» καὶ τὸ «αὐλαῖς» τὸ ξηγάει μὲ δύο λέξεις «μοναχικὰς αὐλὰς» εὐλέκτρον νύμφας (Χρηστ.)

καλοκρέβατης νύμφης (Σοφ. στ. 795)

Τὴ σημασία ἔχει στὴ γλῶσσά μας τὸ «καλοκρέβατη» τὸ εἶπαν τὰ σααστὰ γέλοια, μὰ καὶ ὁ θυμὸς ἐκεῖνων ποῦ ἦσαν στὸ θέατρο.

Νῦν δ' ἤδη γὰ καὶ τὸς θεσμῶν

ἔξω φέρομαι (Σοφ. στ. 801-2)

Τώρα καὶ ἐγὼ πέφτω ἔξω.

ἀπὸ τοὺς νόμους. (Χρηστ.)

μετάφρασιν είναι έξω από κάθε αμφιβολία ότι ένας κύριος παράγων για να αναδειχθεί ένα έργο αριστοτέχνημα είναι η ένωση της γλώσσας. Μά τι πρέπει να κάνει κανείς σήμερα με τα γλωσσικά μας χάγια; ούτε λόγος μπορεί να γίνει για την καθαρύουσα όχι μόνο του Χατζιδάκι, αλλά ακόμη και για την πιο μετριοπαθή και ολιγωτερον άτυχιζουσιν.

Παρουσιάζεται λοιπόν το εξής δίλημμα: ή να γράψω σε μια γλώσσα άνακμικη, σαν αυτή που σου γράφω τώρα, και που μιλούμε κάθε μέρα, προσπαθών να σώσει την φυσικότητα και να μη ξαφνίσει και τον μάλλον μετριοπαθή άκρατήν, ή να θυσιάσει τα πάντα εις την άρμονία και την ένότητα; αυτό πιθανόν νάρεση μετά 50 χρόνια; αλλά σήμερα απο τους ένενήντα στους εκατον θα θεωρηθή ένα τέτοιο έργο μαζιλωτερον!

Έπειτα, καθώς έμαθα ούτε προσεκλήθη ο κ. Σωτηριάδης στις δοκιμαίες, ούτε το χειρόγραφόν του ξαναείδε άφίτου το έδωσε για πρώτη φορά, και, το σπουδαιότερο ή μετάφρασις που άκούσαμε δεν ήτον ή δική του, ιδίαι άπαράλλαχτη έπειδή φαίνεται έκριθη σκόπιμον να διορθωθή εις πολλά μέρη επί το καθαρύουσιώτερον!

Δικός σας
Ε. Τ.

ΕΘΝΙΚΑ ΠΑΡΑΤΡΑΓΟΥΔΑ

Άγαπητέ «Νουμά»,

Στήν πρωινή έφημερίδα «Άθήναι», ή όποία μέσα στο έννοσοτήριο πρόγραμμα της έχει αναγραφή και την άναμόρφωσι της έθνικης φιλολογίας, είδα αυτές τις ήμέρες να δημοσιεύονται μερικά από τα δημοτικά μας τραγούδια. Και σε βεβαιώνω έριζα. Μου φαίνεται άκόμα, πώς και των παλιών τραγουδιστών τα κόκκαλα θα έτριξαν από θυμό μέσα στον ταφο τους. Άμαρτίες είχαν ίσως τους βασανίζουν έτσι γιατί δεν έτραγουδισαν στην καθαρύουσα.

Για άκουσε στίχους ενός τραγουδιού
«Μια λιγερή ψυχομαχά και λέγουν πώς πεθαίνει
Κοι μπαινοβγαίνει ή μάνα της ώσαν δαιμονισμένη»
Και παρακατω.

«Στου πεθερού μου την αύλην βλέπω χορόν παπάδες..
Δεν σου φαίνονται και έσένα οι στίχοι αυτοί
σαν να έβγηκαν από την έμπνευσμένη μουσα του
έθνικομας ποιητού κ. Πολέμη, ή τουλάχιστον κανέναν από τους μαθητάδες του:

Δικός σου
Γ. Μ.

Ούτε φθινάσιν πληγείσα νόσοις (Σοφ. στ. 819)
Χωρίς να νοιώσει απ' άρώστια (Χρηστ.)
Πρός έρμα τυμβόχωστον έρχομαι τάφου ποταινίου (Σοφ. στ. 848)
πάω στο χωματένιο μνήμα για νάβρω τάφο μου (Χρηστ.)
Κράτος δ' ότω κράτος μέλει παραβατόν ούδαμου πέλει (Σοφ. στ. 873-4)
Άλλά τή δύναμη εκείνου, πούναι δική του να την περιφρονεί (Χρηστ.)
Αυτόγνωτος όργα (Σοφ. στ. 875)
Γινάτι (Χρηστ.)
ούτε...
βίαι πολιτών τόνδ' άν ήρώμην πόνον (Σοφ. στ. 906-7)
Δεν ήξπαιρνα επάνω μου αυτόν τον κόπο 'Ενάτια στους πολίτες' (Χρηστ.)
Λεύσσετε (Σοφ.)
Ίδιέτε !!! (Χρηστ.)
'Ορνιθοσκόπον (Σοφ.)
Σηγάω τα πουλιά (Χρηστ.)
'Ορσει με τάκίνητα διά φρενών φράσαι (Σοφ. στ. 10)
"Όλα όσα έχω άκούνητα μες στην καρδιά μου να σου πώ (Χρηστ.)

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

— κ. Άντικλέωνα, Και το χαριτωμένο αυτό: Κάποιος φίλος μας μιλούσε μία φορά με τον κ. Σκουλούδη για τον κ. Κλέωνα Ραγκαβή. 'Ο φίλος μας ειπε: Τι κρίμα να είναι τόσο καλός διπλωμάτης ο κ. Ραγκαβής και να θέλη να κινή και το φιλόλογο! Και ο κ. Σκουλούδης, άπάντησε: Τι κρίμα να είναι τόσο καλός φιλόλογος και να θέλη να κινή και τον διπλωμάτη! — κ. Ν. Ξερ Στο φύλλο της Πέμπτης που θα το εκδώσουμε προς τιμήν του Μιστριώτη, θα δημοσιεύσουμε κ' ένα άρθρο του γελοίου Γερμανού Ξυλοστήτη Thumb για τη γλώσσα μας. 'Ισως αναδημοσιεύσουμε κι από το 'Εγκυκλοπαιδικό λεξικό του Μπάρτ και μερικά λόγια με τα όποια ο κ. Γ. Ν. Χατζιδάκις του λεξικού, άποδεικνύει γελοίο τον κ. Γ. Ν. Χατζιδάκιν του 'Εμπρός». Scripta manent, έλεγαν οι Λατίνοι. Κι' ο κ. Χατζιδάκις το λησμόνησε το ρητό αυτό. — Φίλο μας. Θα μιλήσουν κι' αυτοί, αν και μιλιαν τόσα χρόνια τώρα με τα έργα τους. Χτες ακόμα μάς έστειλε ο κ. Ψυχάρης την προκήρυξη του φετεινού διαγωνισμού του για τη γλώσσα. 'Όταν την δημοσιεύσουμε θα δήτε ποιοι δουλεύουν και ποιοι σαλιαρίζουν και βρίζουν!

ΑΓΚΑΘΙΑ ΚΑΙ ΤΡΙΒΟΛΟΙ

JUDAS ERRANT

ΜΠΕΚΑΝ ΚΛΕΦΤΑΙΣ Σ' ΤΟ ΜΑΝΤΡΙ..

— Έ, ρέ, πανηγύρ' που θα βρήτε εκεί πέρα! Άμ, δεν είσαστε μονάχ' να παραπονέστε, έχετε και συντρόφια—είπ' ο Γιωργούλης δείχνοντας το λημέρι.
— Έχετε κι' άλλους αιχμαλώτους, καπετάνιε; ρώτησε ο κύρ Νικολάκης, κ' άρχισε λίγο λίγο να πέρνει κουράγιο
— 'Όσ' για περάσαν από ψες το βράδ' για το πανηγύρ' της Κούμης, Χαλκιδικώτες, Καμπιώτες, απ' τη Στενή, ούλι; τους πιάκαμ' και τους δέσαμ' 'κει κάτ'...
— Και τί θα μάς κάνετε τώρα, καπετάνιε, παστρουμά; Ξαναρώτησε ο Νικολάκης, έχοντας κέφι για κουβέντα, μ' όλοις της άγριας ματιαίς της γυναίκας του για να σωπαίνη.
— Σκασιός να σε κόψ' ρε Φράγκο! Λογαριασμό θα σ' δώσω; σ' πήρε και σή σήκουσε!

—Μά βέβαια! πάρτε ό,τι έχομε κι' ύστερα...
—Για τ' όνομα του θεού, δεν θα σωπάσης, Χριστιανέ μου; έχεις σκοπό να μ' αποτελειώσης σήμερα;—φώναζε ή Νικολάκαινα έξω φρενών, σαν είδε πώς τ' άγριοκυντάγματα πηγαίνουν χαμένα.
—Πέστου τα, κιά μ', πέστου τα! Λογαριασμό μ' ζητάει ο έριφης! Κατά ντίπ χαϊβάν'!
'Υστερα από λίγο όρμαο ήρθαν πιά σ' το λημέρι, μια πλατιά ίσα μ' ένα καλό άλογο, όλουθε κλεισμένη απ' άγρια βράχια και άνοιχτή μόνο σ' ένα πλαγιάπό το ρέμμα. Δεξιά κι' άριστερά τα μονοπάτια της Κακής Σκαλας. Σ' τη μέση ένα ρημοκλήσι, ο 'Αϊ Νικόλας, με δάφνας και μυρσινιές γύρω του, ήμέρωνε κάπως τον άγριόταπο. Ξεβρά του, σ' τη ριζοβουνιά, τρέχει από ψηλά της Κρούας Πύσης το νεράκι το κρυσταλλένο και χάνεται σε μια σπηλιά, σκατεινή κι' άπάτητη. Σιμά σ' τη βρύση γέρικά θεωρατα πλατάνια ισκιάζουν τους διαβάταις κι' απ' αυτά όλο το μέρος όνομαόθηκε Πλάτανος.

Αυτού πέρα φυλάγαν οι κλέφταις όσους πιάσανε, σαν ποντικούς σ' την παγίδα κλεισμένους; θα βρήκαν οι δικοί μας καμιά πενηνταριά, γυναίκες κι' άνδρες, άραδ' άραδα γύρω καθισμένους κατόχαμα. Μέσα σ' όλους καθώτανε κι' ένας γέρος παππας, ο μόνος με λυτά τα χέρια. Καθένας είχε σιμά και το γκιδούρι του. 'Όσ' είχανε άλογα καλά ή μουλάρια τα χάσανε; τα οίκονόμησαν οι κλέφτες μια χαρά για να μην τους βρύνουνε. Μερικοί απ' τους δεμένους είχανε την τύχη να ισκιώνονται κάτ' από τα πλατάνια, οι άλλοι ξεροψήνονταν σ' τον ήλιο του μεσημεριού κι' έτρεχ' από πάνω τους ο ιδρώτας ποτάμι πορός κοτούσε να μιλήση;

Σιμά σ' τον παππα, κάτω απ' τα δένδρα, βάλανε τον κύρ Νικολάκη με τη γυναίκα και τη δούλα του. το περήφανο ήτι του τον άποχαίρετις για πάντα, σαν εύρέθηκε τόσφ ταιριαστό για τον καπετάνιο. Πάρα κάτω καθήσαν ο δάσκαλος κι' ο γέρο Γιάννης, έχοντας σιμά και τα γκιδούρια τους. 'Ο δάσκαλος, με τα κατεθασμένα μουτρά του και τα σβυμένα μάτια, φαινότανε πώς πήρε το πράμμα κατόχαρδα κι' έκανε πιά τη άπόφασι να πετάξη το Ξυλόγγουρο, π' άκομα το δεμένο χέρι του σφιχτοκρατούσε. Διαβόλε! δεν ήταν μικρό πράμμα! Έως τότε δεν είχε πάθει τίποτ' άλλο από την τρομάρα και το δέσιμο, μά βέβαια δεν θα μέναν αυτού οι κλέφταις. Δυστυχία του! Ζύγωνε ή ώρα που θάμενε μονάχά με τη φουφούλα του... Πήνε ή λυριτσαις του, που με τόσο κόπο, με τόσο καρδιοχτυπι της κέρδισε και της έφερε πάντα σαν φυλαχτό μαζί του.

(άκουυθαί)

Και όποιος δεν καταλαχκίνει καλά απ' την άρχαία, μπορεί να νοιώσει φτάνει ναχει μονάχα λίγο αίστημα μέσα του—πόσο πιστά και με πόση ζωή μεταφρασεν ο κ. Χρηστομάνος. Μά δεν είναι μονάχα αυτά; Νά ένα παράδειγμα, που μάς λέει, ότι ούτε το χαρχτήρα των διάφορων προσώπων έννοιασε.
'Ως μ'ή μ'πολήσων έσθι την έμην φρένα (Σοφ. στ. 1663.)
Μ' αυτά έμέ δε με πουλάς (Χρηστ.)
Αυτά τα λέει ο Κρέοντας' ή μετάφραση παραδέχουμαι πώς είναι σωστή και κατά λέξη; μά στέκου τέτοια λόγια στο στόμα ενός Βασιλιά; μπορεί να μιλήσει ένας ήρωας τραγικός με τη γλώσσα του ψυριώτη κουτσαβάκη ή όποιου άλλου ήρωα της ταβέρνας;
Και βάζω άκόμα μερικούς στίχους που κυριαρχεί σ' αυτούς ή παρανόηση στη λέξη, στα νοήματα, στη σύνταξη.
κισήρεις όχθας χλωσά τ' άκτά πολυστάφυλος (Σοφ. στ. 1130—1)
οί κισάεινοι φράχτες, οί πράσινης πλαγιές των άμπελιών (Χρηστ.)
μολείν καθαρσίω ποδι Παρνασίαν ύπερ κλιτών (Σοφ. στ. 1144—5)

ροβολώντας απ' την κορυφή του Παρνασσού (Χρηστ.)
κι σε μαινόμεναι πανύχλια χρεούσαι τον ταμίαν 'Ιακχον. (Σοφ. στ. 1151-2)
και όλονυχτις φρενασμένες σε χουρέιουν έσένα, που σκορπίζεις τη ξεφωνητή χαρά (Χρηστ.)
Θαρώ πώς ύστερ' απ' αυτά τα κομμάτια, τα μοναδικά και περίφημα, θάνε πιριπτο να είπω και τίποτες άλλο για το μεταφραστή και για όσους βρήκαν περιρίσταση να κατηγορήσουν τη δημοτική γλώσσα.
Μια μετάφραση τέτοια, χωρίς ψυχή, χωρίς καλλιτεχνικό έγώ, χωρίς γλωσσικό και καλλολογικό αίστημα περνάει σαν άέρας άδύνατος, χωρίς ν' άφίσει κανένα άλλο σημάδι παρά το πρόσκαιρο βούνημά του.
"Αν θέλησεν ένας άνθρωπος, που νομιζει πως άξιζει κάτι, να βρξει το Σοφοκλή και να δείξει στο φίλο του κ. Ξενοπούλο ότι ξέρει να μεταφράσει όπως—όπως για νάν του δώσει αυτός και δεύτερο πιστοποιητικό, δε μπορεί κανένας νάν τον έμποδίσει. "Αχ! έχει τόσες έλευθερίες ο 'Έλληνας!